

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та
інформаційних технологій
Кафедра економіки та публічного управління

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття ступеня вищої освіти
Магістр

на тему: **«Забезпечення прозорості та відкритості діяльності органу
місцевого самоврядування»**

Виконав: здобувач вищої освіти
за освітньою програмою Зв'язки з
громадськістю спеціальності
281 Публічне управління та
адміністрування другого
(магістерського) рівня вищої
освіти групи 1
Сороченко Михайло Михайлович
Рецензент: Коваль Ганна
Володимирівна

Полтава – 2025 року

ПОЛТАВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Навчально-науковий інститут економіки, управління, права та
інформаційних технологій

Кафедра економіки та публічного управління

Освітньо-професійна програма Зв'язки з громадськістю
Спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування
Рівень вищої освіти другий (магістерський)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Вікторія МЕДВІДЬ

22 вересня 2025 року

ЗАВДАННЯ
НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ ЗДОБУВАЧА ВИЩОЇ ОСВІТИ

Сороченко Михайло Михайлович

1. Тема роботи: «Забезпечення прозорості та відкритості діяльності органу місцевого самоврядування», керівник роботи кандидат економічних наук, доцент, професор кафедри економіки та публічного управління Сердюк О. І.

Затверджено засіданням кафедри протокол № 5 від 22 вересня 2025 р.

2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи 28 листопада 2025 р.

3. Вихідні дані до роботи:

інформація з офіційного вебсайту Полтавської міської ради;

інші інформаційні дані (нормативно-довідкова література, наукові джерела, Інтернет-джерела, власні спостереження автора)

4. Зміст кваліфікаційної роботи (перелік питань, які потрібно розробити):

Розділ 1. Теоретичні основи забезпечення прозорості та відкритості діяльності органів місцевого самоврядування

Розділ 2. Практика забезпечення прозорості та відкритості діяльності органу місцевого самоврядування

Розділ 3. Напрями підвищення рівнів прозорості та відкритості діяльності органу місцевого самоврядування

5. Перелік графічного матеріалу: схеми, рисунки, графіки, діаграми за темою та об'єктом дослідження

6. Дата видачі 22 вересня 2025 року

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів кваліфікаційної роботи	Примітка
1	Вибір і затвердження теми роботи	22.10.24 – 24.10.24	виконано
2	Складання і затвердження розгорнутого плану та завдання на кваліфікаційну роботу	28.10.24 – 26.11.24	виконано
3	Опрацювання джерел інформації	27.11.24 – 18.02.25	виконано
4	Збір, вивчення і обробка інформації, необхідної для виконання роботи	19.02.25 – 31.03.25	виконано
5	Виконання теоретико-методологічного розділу роботи	01.04.25 – 14.05.25	виконано
6	Виконання дослідницько-аналітичного розділу роботи	15.05.25 – 01.08.25	виконано
7	Виконання проектно-рекомендаційного розділу роботи	04.08.25 – 24.10.25	виконано
8	Оформлення тексту роботи	27.10.25 – 23.11.25	виконано
9	Нормоконтроль	24.11.25	виконано
10	Доопрацювання роботи з урахуванням зауважень і пропозицій	25.11.25 – 27.11.25	виконано
11	Попередній захист роботи на кафедрі	28.11.25	виконано
12	Захист кваліфікаційної роботи	02.12.25	виконано

Здобувач вищої освіти

Михайло СОРОЧЕНКО

Керівник роботи

Ольга СЕРДЮК

АНОТАЦІЯ

Сороченко Михайло Михайлович. Забезпечення прозорості та відкритості діяльності органу місцевого самоврядування. Кваліфікаційна робота на правах рукопису.

Кваліфікаційна робота на здобуття ступеня вищої освіти Магістр за освітньою програмою Зв'язки з громадськістю спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування. Полтавський державний аграрний університет, Полтава, 2025.

Кваліфікаційну роботу присвячено вивченню загальних засад забезпечення прозорості та відкритості діяльності органів публічного управління, зокрема, органів місцевого самоврядування, та встановлення особливостей реалізації цих принципів на сучасному етапі.

Об'єктом дослідження є процес забезпечення прозорості та відкритості діяльності органів публічного управління, зокрема, органів місцевого самоврядування. Предмет дослідження – сукупність теоретичних та практичних аспектів забезпечення прозорості та відкритості діяльності органів місцевого самоврядування.

В кваліфікаційній роботі досліджено зміст прозорості та відкритості як принципів діяльності органів публічного управління, основні стандарти реалізації принципу прозорості та вимоги до відкритості інформації, що перебуває у володінні органів влади, адміністративно-правовий механізм забезпечення відкритості діяльності органів влади. Охарактеризовано нормативно-правові засади їх забезпечення з врахуванням низки важливих Законів України, ухвалених Верховною Радою України у 2024 році, що вже набирають чинності або почнуть діяти після завершення воєнного стану.

Проаналізовано результати дослідження Transparency International Ukraine у межах програми «Прозорі міста» роботи міських рад (2017-2024 роки), показники прозорості міст Полтавської області у загальному рейтингу серед 100 міст України та, зокрема, м. Полтава. Охарактеризовано спектр інструментів забезпечення прозорості та відкритості діяльності Полтавської

міської ради: вебсайт, звернення громадян, надання інформації на запити громадян, електронні петиції, громадські обговорення, досвід реалізації Бюджету участі в 2016-2021 роках.

Запропоновано для підвищення рівня інформаційної відкритості та прозорості діяльності Полтавської міської ради керуватися рекомендаціями, які є результатом дослідження інформаційної відкритості та прозорості місцевих органів влади в умовах війни, проведеного в рамках спільної ініціативи «Європейське відродження України» за підтримки Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження», та спрямовані саме місцевим органам влади і посадовим особам ТГ.

Окреслено низку кроків щодо удосконалення діяльності виконавчого комітету Полтавської міської ради у сферах: «Відкритість», «Бюджет та закупівлі», «Комунальне майно та землі», «Взаємодія з громадськістю», «Політика у сфері кадрів та доброчесності», «Служіння громадянам», «Реагування на виклики війни» з врахуванням результатів досліджень стану прозорості м. Полтави аналітиками програми «Прозорі міста» в 2024 р.

Визначено завдання розвитку молодіжної політики в Полтавській міській територіальній громаді в 2026-2028 роки в розрізі таких її напрямів: фінансування та кадрове забезпечення, інфраструктура та ресурси, молодіжна участь та адвокація, міжгалузєва та міжсекторальна співпраця, моніторинг та оцінка, інформаційна підтримка, формування на партисипативній основі Стратегії розвитку молодіжної політики в Полтавській міській ТГ (до 2030 року). Результативним має стати впорядкування правил проведення публічних консультацій із громадою, яке можна очікувати після введення в дію Закону України «Про публічні консультації».

Ключові слова: територіальна громада, місцеве самоврядування, прозорість, відкритість, інформаційне забезпечення, громадська участь.

ANNOTATION

Sorochenko Mykhailo. Ensuring transparency and openness of the activities of a local government body. Qualification work in the form of a manuscript.

Qualification work for a higher education degree Master's degree in the educational program Public Relations, specialty 281 Public Administration and Management. Poltava State Agrarian University, Poltava, 2025.

The qualification work is devoted to the study of the general principles of ensuring transparency and openness of the activities of public administration bodies, in particular, local self-government bodies, and establishing the features of the implementation of these principles at the present stage.

The object of the study is the process of ensuring transparency and openness of the activities of public administration bodies, in particular, local self-government bodies. The subject of the study is a set of theoretical and practical aspects of ensuring transparency and openness of the activities of local self-government bodies.

The qualification work examines the content of transparency and openness as principles of public administration, the main standards for implementing the principle of transparency and requirements for openness of information held by authorities, the administrative and legal mechanism for ensuring the openness of the activities of authorities. The regulatory and legal framework for ensuring them is characterized, taking into account a number of important Laws of Ukraine adopted by the Verkhovna Rada of Ukraine in 2024, which are already entering into force or will enter into force after the end of martial law.

The results of the Transparency International Ukraine study of the work of city councils (2017-2024) within the framework of the "Transparent Cities" program are analyzed, the transparency indicators of cities in the Poltava region in the overall ranking among 100 cities of Ukraine and, in particular, the city of Poltava. The range of tools for ensuring transparency and openness of the activities of the Poltava City Council is characterized: website, citizens' appeals, provision of information at citizens' requests, electronic petitions, public discussions,

experience in implementing the Participatory Budget in 2016-2021.

It is proposed to increase the level of information openness and transparency of the activities of the Poltava City Council to be guided by the recommendations that are the result of a study of information openness and transparency of local authorities in wartime, conducted within the framework of the joint initiative "European Renaissance of Ukraine" with the support of the European Union and the International Renaissance Foundation, and are addressed specifically to local authorities and officials of the TG.

A number of steps have been outlined to improve the activities of the executive committee of the Poltava City Council in the areas of: "Openness", "Budget and Procurement", "Communal Property and Land", "Interaction with the Public", "Policy in the Field of Personnel and Integrity", "Serving Citizens", "Responding to the Challenges of War" taking into account the results of research into the state of transparency in the city of Poltava by analysts of the "Transparent Cities" program in 2024. The tasks of developing youth policy in the Poltava city territorial community in 2026-2028 have been determined in terms of the following areas: financing and staffing, infrastructure and resources, youth participation and advocacy, interdisciplinary and inter-sectoral cooperation, monitoring and evaluation, information support, and the formation of a participatory Strategy for the Development of Youth Policy in the Poltava City Territorial Community (until 2030). The streamlining of the rules for conducting public consultations with the community, which can be expected after the entry into force of the Law of Ukraine "On Public Consultations", should be effective.

Keywords: territorial community, local self-government, transparency, openness, information provision, public participation.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

1. Сердюк О.І., Сороченко М. М. Розвиток молодіжної політики як шлях до відкритості діяльності органу місцевого самоврядування. Місцеве

самоврядування в Україні та світі: теорія та практика : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 5 листопада 2025 року / за заг. ред. В.Ю. Медвідь, Т.М. Лозинської, О.В. Дорофєєва. Полтава : ПДАУ, 2025. 257 с. С. 68-70.

2. Сороченко М. М. Інструменти забезпечення відкритості діяльності органу місцевого самоврядування. *Територія науки : збірник матеріалів наукових досліджень молодих учених [кафедри економіки та публічного управління] Полтавського державного аграрного університету (Полтава, жовтень 2025 року)*. Полтава, ННІ ЕУПІТ ПДАУ, 2025. С. 10-14.

ЗМІСТ

ВСТУП	10
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ТА ВІДКРИТОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	14
1.1. Прозорість та відкритість як принципи діяльності органів публічного управління	14
1.2. Нормативно-правові засади забезпечення прозорості та відкритості в діяльності органів публічного управління	21
Висновки до розділу 1	28
РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ТА ВІДКРИТОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	30
2.1. Прозорість місцевого самоврядування в умовах воєнних викликів	30
2.2. Інструменти забезпечення відкритості діяльності органу місцевого самоврядування	38
Висновки до розділу 2	45
РОЗДІЛ 3. НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНІВ ПРОЗОРОСТІ ТА ВІДКРИТОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	47
3.1. Напрями формування прозорості діяльності органу місцевого самоврядування	47
3.2. Напрями підвищення рівня відкритості органу місцевого самоврядування	55
Висновки до розділу 3	62
ВИСНОВКИ	64
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	68
ДОДАТКИ	80

ВСТУП

Актуальність теми. Встановлення спеціальних положень у низці законів та законодавчих актів, що зобов'язують державні органи та органи місцевого самоврядування (ОМС) діяти прозоро та відкрито, є нагальною вимогою сучасного суспільства та держави загалом, а також кожного її інституту зокрема, на сучасному етапі цивілізаційного розвитку. Мешканці територіальних громад (ТГ) мають можливість вимагати врахування їхніх потреб, а також контролювати реалізацію обіцянок влади та її посадових осіб, змушувати депутатів місцевих рад захищати інтереси ТГ демократичним шляхом. Прозорість в публічному управлінні є домінуючим чинником формування довіри українців до влади та має стати фундаментом відновлення України, створення справедливого, демократичного і успішного суспільства, і слугувати прикладом для інших країн, які стикаються з подібними викликами.

Питання прозорості та відкритості органів публічної влади, забезпечення доступу до публічної інформації та різні аспекти їх реалізації в Україні знайшли своє відображення у значній кількості дослідників, серед яких можна назвати наступних: Л. П. Горбата [6, 7], О. В. Грибко [8], О. О. Григорян [9], М. І. Губа [10], О. Г. Дегтяренко та О. Ю. Тюріна [11], Р. Кірін та В. Шеховцов [16], К. Комарова та Н. Ковальчук [17], Д. Р. Мартиненко [24], Н. Ю. Мельничук [25], І. М. Мінаєва [26], Л. Р. Наливайко [29], В. Ф. Нестерович [30], І. А. Нечаєва [31], С. Приліпко [38], О. І. Сердюк [57, 58], Р. Сидорович [60], В. Ю. Терехов [63], Г. А. Терещук [64-65], С. П. Тимофєєв [66, 67], Є. Б. Тихомирова [68], І. В. Ткач [69], С. Т. Усмонова [70] тощо. Однак, разом із цим на сьогодні зазначене питання не втрачає актуальності та вимагає ретельного аналізу в умовах правового режиму військового стану.

Зв'язок роботи з науковими темами. Кваліфікаційна робота виконана

відповідно до плану науково-дослідних робіт ПДАУ за темою: «Формування ефективної системи публічного управління в Україні» (номер державної реєстрації 01170003104).

Мета дослідження: вивчення загальних засад забезпечення прозорості та відкритості діяльності органів публічного управління, зокрема, органів місцевого самоврядування, та встановлення особливостей реалізації цих принципів на сучасному етапі.

Завдання дослідження:

- розкрити сутнісний зміст прозорості та відкритості як принципів діяльності органів публічного управління;
- охарактеризувати нормативно-правові засади забезпечення прозорості та відкритості в діяльності органів публічного управління;
- дослідити практику забезпечення прозорості місцевого самоврядування в умовах воєнних викликів;
- розглянути інструменти забезпечення відкритості діяльності ОМС;
- обґрунтувати напрями формування прозорості діяльності ОМС;
- обґрунтувати напрями рівня відкритості ОМС.

Об'єктом дослідження є процес забезпечення прозорості та відкритості діяльності органів публічного управління, зокрема, ОМС.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних та практичних аспектів забезпечення прозорості та відкритості діяльності ОМС.

Методи дослідження. Методологічною і теоретичною основою наукового дослідження є фундаментальні положення забезпечення прозорості та відкритості діяльності органів публічного управління, наукові розвідки вчених з даної проблематики. Методичне забезпечення дослідження ґрунтується на поєднанні таких методів, як описовий (опис наявних механізмів забезпечення відкритості та прозорості діяльності ОМС), абстрактно-логічний (теоретичні узагальнення та формулювання висновків), порівняння (співставлення звітних і базових показників, що описують рівні прозорості в розрізі міст України та Полтавської області) та інші методи

дослідження.

Інформаційна база: наукові праці вчених за темою дослідження, довідково-нормативні матеріали, інформація із мережі Internet, інформація з офіційного вебсайту Полтавської міської ради, сайту TransparentCitiе. самостійних досліджень автора.

Елементи наукової новизни. Окремі положення і висновки кваліфікаційної роботи мають наукову і практичну цінність. До елементів наукової новизни можна віднести:

набуло подальшого розвитку:

– комплексний підхід до окреслення напрямів формування прозорості діяльності ОМС на сучасному етапі, що спирається на результати аналітичних досліджень (дослідження інформаційної відкритості та прозорості місцевих органів влади в умовах війни, проведеного в рамках спільної ініціативи «Європейське відродження України» та дослідження «Прозорі міста»);

– напрями забезпечення відкритості діяльності, зокрема, розвиток молодіжної політики в розрізі фінансування та кадрового забезпечення, інфраструктури та ресурсів, молодіжної участі та адвокації, міжгалузевої та міжсекторальної співпраці, моніторингу та оцінки, інформаційної підтримки.

Практична значущість полягає у обґрунтуванні напрямів забезпечення відкритості та прозорості діяльності органів публічного управління, зокрема, Полтавської міської ради, що формуватиме довіру громадян та створить основу стабільної громади.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження за темою кваліфікаційної роботи оприлюднені у збірнику матеріалів міжнародної конференції та збірнику матеріалів наукових досліджень молодих учених.

Публікації. За результатами проведеного дослідження опубліковано тези:

– «Розвиток молодіжної політики як шлях до відкритості діяльності

органу місцевого самоврядування», які розміщені в збірнику матеріалів V міжнародної науково-практичної конференції «Місьцеве самоврядування в Україні та світі: теорія і практика» (м. Полтава, 5 листопада 2025 року);

– «Інструменти забезпечення відкритості діяльності органу місцевого самоврядування», які розміщені в збірнику матеріалів наукових досліджень молодих учених [кафедри публічного управління та адміністрування] Полтавського державного аграрного університету «Територія науки» (Полтава, жовтень 2025 року).

Структура та обсяг кваліфікаційної роботи. Робота викладена на 68 сторінках, складається зі вступу, 3 розділів, висновків, списку використаних джерел, який включає 74 найменування, 7 додатків. Кваліфікаційна робота містить 7 таблиць.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ТА ВІДКРИТОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

1.1. Прозорість та відкритість як принципи діяльності органів публічного управління

Прозоре та відкрите врядування є однією з важливих засад усталеного демократичного поступу держави та суспільства. Саме за таких обставин діяльність публічних органів буде ефективною, результативною та матиме реальний громадський контроль, дотримуючись норм захисту прав і свобод людини, посилюючи рівень довіри громадянського суспільства до влади. Бажання гарантувати належний рівень відкритості та прозорості є вагомим напрямом стратегічного розвитку нашої держави, оскільки це також є незаперечним еталоном і правилом функціонування державних органів та політичної культури в розвинених країнах.

Вивчення поглядів українських науковців дозволяє розуміти прозорість органів влади як процес розкриття сутності їхньої діяльності та реальних результатів (наприклад, публікація на вебсайті звітів, проектів рішень, переліку адміністративних послуг тощо), а відкритість – як процес заохочення та задіяння громадян до генерування, творення та втілення політики (наприклад, влаштування громадських обговорень, слухань, започаткування партисипативного бюджету) [16].

Найповніше визначення понять «прозорість» та «відкритість» наведено в роботі І. В. Ткача, де показано, що прозорість – це ознака державного управління, яка визначається рівнем обізнаності громади про функціонування державних органів. Він спирається на переконання, що громадяни мають бути досить ознайомлені зі змістом рішень та діяльністю цих органів, мати повне розуміння їх суті. У свою чергу, відкритість, – це характерна ознака

управлінської діяльності, що знаменується прямою участю громадян у здійсненні функцій органами влади, що дозволяє гарантувати фактичний вплив громадян на ухвалення рішень [69]. Відкритість – вагома складова державного управління, яка характеризується рівнем безпосередньої участі громадян у діяльності державних органів. Це проявляється у забезпеченні реального та активного впливу громадян та їхніх об'єднань на процеси державного управління шляхом подання вимог до органів влади щодо прийняття рішень, здійснення визначених дій або їх гальмування [7].

Про прозорість можна говорити як про заборону органам влади притримувати від громадськості інформацію, пов'язану з реалізацією ним своїх повноважень, але що становить громадський інтерес, або як вимогу формулювати цю інформацію у максимально доступній формі. Прозорість органів влади можна тлумачити в кількох проявах: як інструмент їх підзвітності, як регуляторні зусилля, як засіб покращення результативності. Через підзвітність принцип прозорості органів влади проявляється у звітах державних органів, посадових осіб, а також у залученні громадськості до прийняття рішень.

Українське законодавство чітко не визначає поняття «прозорості», але обґрунтовує його в різних аспектах у контексті її забезпечення в державному управлінні (додаток А). Загалом, поняття «прозорості» в українському законодавстві визначається як необхідність дотримання принципів відкритості та підзвітності в різних сферах, а в деяких випадках їх складові деталізуються.

У контексті доступу, прозорість функціонування органів державної влади втілюється через:

- надання та оприлюднення публічної інформації її розпорядниками, крім випадків, передбачених законодавством;
- організацію відповідальним відділом або посадовою особою, призначеною керівником доступу до публічної інформації;
- зведення до найпростішої процедури подання запиту та отримання

інформації;

– можливість забезпечення доступності на засіданнях колегіальних органів, крім випадків, передбачених законодавством;

– здійснення державного та громадського (в тому числі шляхом громадської експертизи) контролю за дотриманням законних прав на отримання публічної інформації [66, с. 271-272].

У Законі України «Про державну службу» [41] прозорість уподібнюється до відкритості інформації про діяльність держслужбовця. Принцип прозорості входить до низки важливих принципів, за якими проходить діяльність державних органів. Державний службовець мусить надавати публічну інформацію в контексті положень закону. Очільник органу виконавчої влади щороку має надавати громадськості інформацію про результати діяльності органу за партнерства уповноважених громадських рад, організацій роботодавців, громадських об'єднань, профспілок, некомерційних організацій, експертів у відповідних галузях та медіа. Метою річного звіту є коректне інформування громадськості про результати діяльності, забезпечення необхідної прозорості та підзвітності органу виконавчої влади. Інформація про звіт має бути викладена на офіційному вебсайті відповідного суб'єкта державного управління та у медіа не пізніше ніж за тиждень до та після публічного звіту. Публічний звіт про діяльність органу виконавчої влади [44] повинен містити: структуру відповідного суб'єкта державного управління; результати діяльності із зазначенням виконаних завдань та заходів; аналіз діяльності із вказанням здобутих результатів та параметрів діяльності; використання ресурсів державного бюджету; інші питання, що виносяться на громадське обговорення.

Щодо тлумачення категорії «відкритість», слід зазначити, що вона розуміється як аналог слів «відкритий» та «відкритий для всіх»: доступний кожному та в будь-який час, не прихований, не закритий, необмежений.

Н. Ю. Мельничук [25], дослідивши концепцію відкритості уряду та описавши основні аспекти цієї концепції, включає прозорість у це коло

(спираючись на Є. Б. Тихомирову [68]):

1. Доступ до інформації – означає забезпечення права громадяни на інформацію про діяльність та рішення органів влади. Це може охоплювати доступ до проектів документів, матеріалів засідань, різноманітних звітів та ін. інформації, що характеризує роботу органу влади.

2. Участь громадськості – забезпечення можливості громадянам активно брати участь у прийнятті рішень влади, що надає відкритість органу. Це передбачає проведення публічних консультацій, громадських слухань та інших механізмів, що дозволяють громадянам пропонувати своє бачення з вирішення важливих суспільних питань.

3. Прозорість процесів ухвалення рішень – відкрита та гласна діяльність органу влади під час ухвалення рішень. Таким чином, громадяни повинні розуміти, як і за яких умов ухвалюються рішення процеси формування рішень повинні бути відкритими для громадськості, адже це визначає їхнє існування та долю.

4. Відповідальність перед громадянами. У своїй діяльності орган влади має бути відкритим, розуміти свій обов'язок та відповідальність перед громадянським суспільством за свої рішення та дії.

Відкритість влади – це не мета, а певний засіб забезпечення думки та підтримки громадян [38]. У розвиненому суспільстві самі органи влади зацікавлені в наявності таких думок громадян у вигляді довіри та підтримки обраного курсу. Громадськість не може існувати без доступу до інформації про діяльність державних органів. Між державними органами з одного боку та громадянами з іншого має бути двосторонній зв'язок. Зворотний зв'язок у комунікації підтверджує факт передачі повідомлення від адресата до адресата, дозволяє уточнити інформацію та негайно відреагувати на її зміст. Завдяки цьому можна забезпечити низку позитивних змін у системі державного управління конкретної країни, що в майбутньому призведе до зростання соціальної згоди та довіри до влади [1].

На думку автора, варто наголосити на різниці між принципами

відкритості та прозорості, тому що вони чітко відрізняються за своїм функціональним та змістовним навантаженням. Кожен з цих принципів, формує різний рівень зобов'язань органів влади перед громадянами. Проте, в дійсності принципи прозорості та відкритості один без одного не можуть бути практично реалізовані, оскільки абсолютну відкритість органів влади неможливо гарантувати без належного рівня обізнаності громадян.

О. В. Грибко теж розмежує сутнісний зміст досліджуваних принципів прозорості і відкритості [8]. Прозорість він визначає як принцип публічної влади, рівень якого визначається рівнем обізнаності громадян щодо різних аспектів діяльності її органів, перш за все бюджетного аспекту та практичної реалізації владних рішень. Відкритість автором розуміється як принцип публічної влади, рівень якого окреслюється прямою участю членів ТГ у діяльності органів влади.

Принцип відкритості означає забезпечення активного і фактичного впливу громадянського суспільства на зміст діяльності органів публічної влади через висування певних запитів перед органами публічної влади щодо ухвалення громадсько-важливих рішень, вчинення дій або утримання від них. Проте, принцип відкритості па принцип прозорості постійно йдуть поруч, тому окремі науковці, зокрема С. П. Тимофєєв, засадничу позицію щодо становлення поняття – принципу транспарентності, що поєднує поняття прозорості та відкритості, які описують однорідні форми та способи діяльності органів як державної влади та і місцевого самоврядування у демократичній державі [66, с. 28].

Конкретизація змісту поняття транспарентність має відбуватися з використанням функціонального підходу, при цьому з врахуванням необхідності відмежування від категорій «свобода інформації» та «гласність» [24, с. 69]. Аналіз наукових досліджень дозволяє виокремити таку важливу складову транспарентності як підзвітність.

Основні напрямки практичної втілення принципів відкритості та прозорості в діяльності органів влади, на думку С. П. Тимофєєва, включають:

- об'єктивний та всебічний розгляд звернень громадян, заяв до органу влади для отримання публічної інформації щодо діяльності в межах його повноважень;
- консультації (різного виду) з представниками громадянського суспільства з громадсько-важливих питань;
- проведення публічних обговорень, круглих столів, прес-конференцій, брифінгів у державному органі із залученням представників медіа;
- послідовну роботу з комунікації та висвітлення діяльності державних органів у медіа та інших нормативно закріплених та регламентованих дій органів влади з метою роз'яснення питань їхньої діяльності та залучення представників громадськості, громадських об'єднань та ін. неурядових організацій до державних справ [66, с. 260].

Монографічне дослідження В. М. Козакова [17, с. 101-103] визначає такі дії з практичного втілення принципів відкритості та прозорості в діяльності органів влади:

- чіткі механізми ухвалення рішень виключно за інтересами громадськості;
- доведення стратегічної мети рішень до цільової аудиторії через їх публікацію;
- мінімізацію фактично закритих службових документів і матеріалів, призначених для суспільного користування, та підвищення за допомогою цього рівня поінформованості громадськості про діяльність органів влади
- створення довідкових видань з питань права громадян у сфері взаємодії з органами влади;
- розробку методології та практики формування інформації, відкритої для кожного, для висвітлення діяльності органів державної влади що зменшить суб'єктивність їхніх рішень;
- послідовне підвищення кваліфікації апарату органу влади з обов'язковим запровадженням етичного кодексу професійної діяльності;
- забезпечення відповідальності керівників усіх рангів за розвиток у

межах їх компетенцій корупційних тенденцій.

Хороші приклади заходів та інструментів для втілення адміністративно-правового механізму забезпечення прозорості та відкритості влади показує світовий досвід [26]. У багатьох країнах створюються спеціалізовані комітети або агентства, які відповідають за забезпечення доступу до публічної інформації та вирішення спорів з цього питання. У деяких країнах існують омбудсмени або спеціальні представники, які виступають посередниками між громадянами та органами влади у питаннях забезпечення публічною інформацією. Забезпеченню відкритості сприяє залучення громадських (неурядових) організацій та експертів до роботи державних органів. Важливим елементом цього процесу є створення громадських рад та комітетів, які готують рекомендації та ухвалюють рішення. В низці країн приймаються спеціальні закони, що визначають правила та процедури забезпечення доступу до публічної інформації та встановлюють зобов'язання органів влади щодо забезпечення такого доступу [26].

Законодавчі акти, що встановлюють процедури проведення публічних обговорень та консультацій, допомагають задіяти громадськість у процесах ухвалення рішень. Також сприяють прозорості взаємодії між органами влади та приватними структурами закони, що регулюють діяльність лобістів та груп впливу. Уряди зарубіжних країн створюють вебсайти та онлайн-портали, де пропонують інформацію про свою діяльність, використання бюджетів, проекти законодавчих актів та іншу публічну інформацію. У низці країн започатковано електронні системи, які допомагають громадянам в електронному вигляді подавати заявки та отримувати відповіді. Застосування електронних систем для публічних консультацій та голосування допомагає залучати громадськість до процесів ухвалення рішень. Для забезпечення необхідного рівня прозорості та надійності публічної інформації та процесів окремі країни вивчають застосування технології блокчейн (децентралізованої цифрової бази даних) [7].

В результаті досліджень як світового так і вітчизняного досвіду

забезпечення прозорості та відкритості діяльності органів влади О. О. Григорян [9] наголошує на потребі формування комплексної програми діяльності у цьому напрямі, окреслюючи конкретні і дієві заходи (додаток Б).

Таким чином, з'являється потреба в розробці такої стратегії прозорості та відкритості органів влади в Україні, яка, з точки зору європейського досвіду, встановлювала б для основних суб'єктів публічного управління не філософські принципи, а систематизований комплекс засобів і механізмів її реалізації.

1.2. Нормативно-правові засади забезпечення прозорості та відкритості в діяльності органів публічної влади

Поінформованість громадськості є одним із головних факторів її поступального розвитку, безперечною умовою партисипативної демократії та обов'язковою передумовою діяльності органів публічної влади. Забезпечення громадян, їхніх об'єднань та державних органів інформацією, необхідною для виконання ними своїх функцій, здійснюється, як шляхом безперервного технологічного поліпшення діяльності засобів медіа, а з іншого боку, шляхом своєчасного конституційно-правового регулювання принципів цього процесу.

Принцип прозорості та відкритості в діяльності органів влади закріплений у міжнародно-правових актах. Зокрема, згідно з частиною 2 статті 6 «Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в прийнятті рішень та доступ до правосуддя» [20], ратифікованої Законом України № 832-XIV від 6 липня 1999 року, громадськість повинна отримувати інформацію своєчасно, належним або ефективним чином на висхідному етапі процедури ухвалення рішень [30, с. 68].

Важливість публічної інформації також підкреслюється в Кодексі найкращих практик участі громадськості в процесі ухвалення рішень від 1 жовтня 2009 року. У даному документі наголошено, що доступ до публічної

інформації є базисом для всіх майбутніх кроків до участі громадськості в процесі ухвалення політичних рішень» [73, с. 8].

Відповідно до досвіду Комітету з дотримання Орхуської конвенції, потреба «ефективного» інформування громадськості означає, що органи державної влади мають бажати застосовувати інструменти публічної інформації, які забезпечують розумні можливості для всіх потенційно зацікавлених сторін отримувати інформацію про рекомендовану діяльність та перспективи участі. Отже, якщо обраним способом оповіщення громадськості про перспективи участі в процедурі прийняття регуляторних актів є публікація інформації в місцевій пресі, ефективніше було б розмістити її в місцевій щоденній визнаній газеті, а не в офіційній. Якщо місцеві газети виходять лише раз на тиждень, наприклад, якщо тираж видань становить 1500 примірників замість 500, вимога Конвенції щодо «ефективності» буде виконана [74, с. 25].

Основні стандарти реалізації принципу прозорості та вимоги до відкритості інформації, що перебуває у володінні органів влади, досить вичерпно викладені в Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи № R (2002)2 «Про доступ до офіційних документів» від 21 лютого 2002 року. Водночас, хоча документ стосується доступу до документів державних органів, розуміється, що його складові можуть і повинні використовуватися дещо ширше в політико-правових реаліях України та повинні поширюватися на всі державні органи, а саме як на органи місцевого самоврядування (ОМС), так і державні органи та їх територіальні органи тощо для формування власного адекватного погляду та власної критичної думки щодо стану суспільства, громадських відносин, специфіки діяльності державних органів, їх посадових осіб та обслуговуючого персоналу, діяльність яких прямо чи посередньо чинить вплив на цю особу. Усвідомлення влади про можливість/обов'язок оприлюднювати результати своєї роботи створює додаткову систему заохочення для більш відповідальної позиції щодо службових обов'язків, а тому, і для більш ефективного функціонування

органу в цілому. На особливу увагу заслуговує те, що максимально можливе оприлюднення інформації також може слугувати як окрема гарантія від корупції чи інших форм належного або не законного використання прав, законних інтересів чи повноважень. Насамкінець, широке розповсюдження інформації запобігає формуванню елементів недовіри (як внутрішньої, так і громадської) до органів чи посадових осіб, що ухвалюють рішення, підтримує суспільну довіру до державних органів та, як глобальний результат, підтверджує легітимність державних органів загалом.

Зокрема, європейські стандарти прозорості функціонування державних органів під час надання державних (адміністративних) послуг можна досить коротко звести до кількох базових тез: наявність інформації, необхідної для отримання державної послуги, та її доступність (нормативно-правові акти, що упорядковують надання послуг; опис порядку надання послуг; перелік документів, необхідних для отримання послуг; приклади надання послуг, відповідальні посадові особи тощо); оприлюднення державними органами інформації про їхню компетенцію у сфері забезпечення державних послуг. Обсяг інформації має бути таким, щоб споживачі послуг могли без сторонньої допомоги звернутися до відповідного органу влади; обмеження щодо громадсько значущої інформації з підставою конфіденційності неприпустимі, секретності тощо; обмеження щодо інформації можуть бути встановлені законом лише за умови однозначного визначення мети та масштабу цього обмеження [4].

Законодавство України не дає єдиного визначення понять «відкритість» та «прозорість», але при цьому в різних сферах застосовує принципи відкритості та прозорості (наприклад, процес надання адміністративних послуг), зокрема:

- доступ до публічної інформації: через реагування на запити громадян та механізми публікації інформації забезпечується відкритість діяльності влади;
- закупівлі: на всіх етапах державних закупівель через такі платформи,

як Prozoгго застосовуються принципи відкритості;

– бюджетна система: процеси формування та виконання державного та місцевих бюджетів висвітлюються для громадськості:

– фінансова підзвітність: відкрита інформація про використання державних коштів тощо.

Проте, на практиці в Україні функціонує низка інструментів для забезпечення відкритості та прозорості: Єдиний державний портал відкритих даних, Офіційний майданчик Прозорро, платформа відкритих даних у сфері публічних фінансів тощо. Забезпечення доступу до інформації за допомогою цих інструментів підвищує рівень довіри до органів влади як громадян так і міжнародних партнерів [6].

Інформаційно-комунікаційна діяльність органів державної влади та ОМС в контексті розвитку інформаційного суспільства регулюється нормами Конституції України, законами, рішеннями Кабінету Міністрів та іншими нормативно-правовими актами. Конституція України, серед іншого, гарантує громадянам такі права: вільно отримувати, зберігати, використовувати та поширювати інформацію; вільно висловлювати свої погляди та переконання; брати участь в управлінні державними справами; звертатися з індивідуальними або колективними зверненнями до органів, зобов'язаних надати аргументовану відповідь у визначені строки [21].

Інші законодавчі акти окреслюють обов'язки державних органів, пов'язані з прозорістю їхньої діяльності: розкривати інформацію про свою роботу, надавати відповіді на запити, обговорювати проекти нормативно-правових актів з громадськістю, проводити слухання та враховувати пропозиції громадян. Особливістю державного управління є залучення представників державного сектору до ухвалення управлінських рішень. Закон України «Про інформацію» регулює взаємодію всіх суб'єктів інформаційних відносин з питань створення, збору, зберігання, використання, поширення та захисту інформації [46]. Визначальними напрямками інформаційної політики є забезпечення доступу до інформації, становлення електронного урядування,

прозорість діяльності органів влади, формування інформаційного суспільства, забезпечення національної інформаційної безпеки та інтеграція у світовий інформаційний простір.

Закон України «Про доступ до публічної інформації» окреслює право громадян на отримання інформації, створеної або набутої державними органами під час здійснення своїх повноважень [42]. Згадана інформація має бути безвідплатно розміщена в офіційних джерелах медіа, на вебсайтах, інформаційних щитах (табло) або інших платформах.

Ще одним нормативно-правовим актом у сфері забезпечення прозорості є Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 року, стаття 1 якого встановлює право кожного громадянина звертатися до державних органів, посадових осіб із зауваженнями, скаргами та пропозиціями, пов'язаними з їхньою статутною діяльністю відповідно до своїх функціональних обов'язків, політичними та особистими правами та законними інтересами та скаргами на їх порушення [45]. Слід розуміти, що право на звернення до органу державного управління не ототожнюється з тим самим правом на отримання відкритої інформації шляхом інформаційного запиту, яке регулюється Законом України «Про доступ до публічної інформації» та забезпечує реалізацію права на отримання публічної інформації [42]. Таким чином, звернення – це письмовий документ (заява), що вимагає від органу управління вжити певних дій: роз'яснення, заохочення або відмови. Запит – це пропозиція (запит) щодо суспільних інтересів до органу державного управління щодо вільного доступу до публічної інформації. Відповідно, звернення до державного органу виступає принципом підзвітності, оскільки в ході процедури особі надається можливість здійснювати функцію громадського контролю за діями органу державного управління.

Окрім вищезазначених законів, існують різні законодавчі акти, накази та постанови державних органів та уряду, що регулюють конкретні аспекти отримання інформації та відкритості влади. Розвиваючи питання правового забезпечення принципів прозорості та відкритості, Г. А. Терещук [65]

систематизує за сферами компетенції акти національного законодавства щодо прав громадян на доступ до публічної інформації (додаток В). Вищезазначені акти національного законодавства встановлюють рамки та правила гарантування відкритості органів влади та доступності публічної інформації в Україні. Вони окреслюють права та обов'язки органів влади, громадян та інших суб'єктів інформаційних відносин у цій сфері, а також визначають механізми моніторингу та оскарження рішень у ситуаціях порушення права на отримання інформації [7].

Адміністративно-правовий механізм забезпечення відкритості діяльності органів влади включає: прозорість діяльності з ухвалення рішень, відкритість бюджету та інформації про фінанси, доступ до інформації з публічних документів, взаємодію з громадськістю та процес роботи зі зверненнями громад [25].

Низка важливих законів ухвалена Верховною Радою України у 2024 році. Вони вже набирають чинності або почнуть діяти після завершення воєнного стану. Серед них Закони України: «Про внесення змін до деяких законів України щодо народовладдя на рівні місцевого самоврядування» [39], «Про публічні консультації» [51], «Про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо забезпечення прозорості місцевого самоврядування» [40]. Вищезгадані закони орієнтовані на розбудову адміністративно-правового механізму забезпечення відкритості органів влади, насамперед, місцевого самоврядування, залучення громадян до ухвалення рішень та удосконалення процесів підзвітності органів влади перед жителями [32, 39, 51, 40]:

1. Статути громад. Всі ТГ зобов'язані з 1 січня 2027 року затвердити свої статути. У документі мають бути прозоро прописані: загальні характеристики, особливості та символіка ТГ; особливості організації роботи ОМС; форми та порядок участі жителів у розгляді та вирішенні питань ТГ; база розвитку ТГ, відкритості та прозорості діяльності ОМС; процес звітування голів ТГ, старост та депутатів перед жителями.

2. Участь молоді. Право брати участь у роботі консультативно-дорадчих органів, публічних консультаціях, громадських слуханнях та місцевих ініціативах отримала молодь віком від 14 років. До розвитку ТГ буде долученим нове покоління.

3. Інтеграція внутрішньо переміщених осіб (ВПО). Нарівні з іншими мешканцями право впливати на ухвалення рішень отримали ВПО, які проживають у ТГ. Це однозначно сприятиме соціальній інтеграції ВПО.

4. Прозорість та підзвітність. Тепер звітування керівників ТГ та членів місцевих рад перед мешканцями стануть регулярними. Звітування відбуватиметься на відкритих засіданнях, де кожен його учасник зможе задати запитання або надати пропозиції. Письмові звіти керівників ТГ та членів місцевих рад мають бути оприлюднені на офіційному вебсайті ради завчасно (не пізніше ніж за сім календарних днів до засідання).

5. Партисипативне бюджетування. Мешканці ТГ отримали право стати учасниками планування та розподілу коштів місцевого бюджету. Це не тільки сприяє врахуванню реальних потреб суспільства, але і підвищить довіру до влади.

6. Громадські слухання та місцеві ініціативи. Порядок проведення загальних зборів, висування місцевих ініціатив, громадських слухань та громадських оцінок тепер визначають. Місцеві ради окреслюють перелік ініціаторів та учасників, деталі самого процесу ініціювання та організації заходів, механізми організаційної підтримки надання допомоги з боку ОМС.

7. Громадські консультації. Законом визначається порядок проведення громадських консультацій, що організовуються ОМС і участь у яких можуть брати мешканці ТГ.

8. Дорадчі та консультативні органи. При ОМС працюють дорадчі та консультативні органи, у роботі яких можуть брати участь мешканці ТГ. Відповідним рішенням ОМС регулюються обов'язки, склад та організація роботи цих дорадчих та консультативних органів.

Отже, прозорість та відкритість все більше окреслюються як

законодавчі вимоги. При цьому вони залишаються базисом довіри, стійкості ТГ за будь-яких викликів. У впровадженні цих змін ключову роль відіграє Всеукраїнська асоціація об'єднаних ТГ та Асоціація організацій місцевого самоврядування «Асоціація міст України». Протягом 2026 року Всеукраїнська асоціація об'єднаних ТГ та Асоціація організацій місцевого самоврядування «Асоціація міст України» продовжуватиме сприяти ТГ, надаючи їм для впровадження цих змін необхідні знання та ресурси.

В 2025 році досвід застосування Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо забезпечення прозорості функціонування ОМС та окреслення основних проблемних аспектів його імплементації вивчається через опитування Комітетом Верховної Ради з питань державної влади, організації ОМС, регіонального розвитку та містобудування [72]. Анкетним опитуванням охоплені представники ОМС області базового рівня, субрегіонального та регіонального рівня, представники громадськості.

Вищезгадані положення нових законів створюють розширюють для громадян можливість впливати на життя своєї ТГ, населеного пункту. Кожен мешканець за бажання зможе контролювати роботу місцевої влади, брати участь у розробці бюджету, подавати пропозиції щодо розвитку ТГ. Так українські ТГ крокують до європейських стандартів демократії та прозорості.

Висновки до розділу 1

1. Вивчення поглядів українських науковців дозволяє розуміти прозорість органів влади як процес розкриття сутності їхньої діяльності та реальних результатів, а відкритість – як процес заохочення та задіяння громадян до генерування, творення та втілення політики. Основні стандарти реалізації принципу прозорості та вимоги до відкритості інформації, що перебуває у володінні органів влади, досить вичерпно викладені в Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи № R (2002)2 «Про доступ до

офіційних документів» від 21 лютого 2002 року.

2. Інформаційно-комунікаційна діяльність органів державної влади та ОМС в контексті розвитку інформаційного суспільства регулюється нормами Конституції України, законами, рішеннями Кабінету Міністрів та іншими нормативно-правовими актами. При цьому, законодавство України не дає єдиного визначення понять «відкритість» та «прозорість», але в різних сферах застосовує принципи відкритості та прозорості. Адміністративно-правовий механізм забезпечення відкритості діяльності органів влади включає: прозорість діяльності з ухвалення рішень, відкритість бюджету та інформації про фінанси, доступ до інформації з публічних документів, взаємодію з громадськістю та роботу зі зверненнями громадян.

3. На розбудову адміністративно-правового механізму забезпечення відкритості органів влади, насамперед, місцевого самоврядування, залучення громадян до ухвалення рішень та удосконалення процесів підзвітності органів влади перед жителями, орієнтована низка важливих Законів України, ухвалена Верховною Радою України у 2024 році [39, 51, 40], що вже набирають чинності або почнуть діяти після завершення воєнного стану.

4. В результаті досліджень як світового так і вітчизняного досвіду забезпечення прозорості та відкритості діяльності органів влади наголосимо на потребі формування комплексної програми діяльності у цьому напрямі, або розробці такої стратегії прозорості та відкритості органів влади в Україні, яка, з точки зору європейського досвіду, встановлювала б для основних суб'єктів публічного управління не філософські принципи, а систематизований комплекс засобів і механізмів її реалізації.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИКА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ТА ВІДКРИТОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

2.1. Прозорість місцевого самоврядування в умовах воєнних викликів

Програма «Прозорі міста», започаткована ТІ Україна у 2017 році, розробляє якісний аналіз різних аспектів взаємодії влади та громадян, прозорості та підзвітності в українських містах. Її метою є встановлення конструктивного та справедливого діалогу між громадянами, місцевою владою та урядом для якісного муніципального управління, міського розвитку та ефективного відновлення.

Рейтинг прозорості міської влади досліджує прозорість як обсяг інформації, що активно надається громадянам, якість антикорупційних заходів та відкритість для громадськості, яка потребує інформації.

З 2017 по 2022 рік програма щорічно складала рейтинг прозорості 100 найбільших міст України [12]. Після початку повномасштабної війни програма провела два дослідження, адаптовані до стану муніципальної прозорості під час війни. У 2024 році програма повернулася до формування Рейтингу прозорості 100 міст.

У 2017-2021 роках міста досліджувалися за 91 показником, що охоплюють чотирнадцять сфер. Кожен з них оцінюється від 6 до 13 балів і має свою вагу в загальному балі (загальна оцінка). Найвищий бал та метод його розрахунку за показником: 0 балів – найнижчий можливий показник; 2 бали – найвищий можливий бал. Критерії, за якими бал може бути високим або взагалі не розраховуватися (0) детально описує методологія [12]. Загальна кількість балів – 100.

До п'ятірки лідерів муніципальної прозорості у 2021 році увійшли міста Маріуполь (з 28,1 абсолютних балів до 91, потім стільки ж), Львів (з

59,7 до 85,49), Дніпро (з 25,5 до 84,2), Дрогобич (з 46,2 до 84,2) та Мукачево (з 46,2 до 83,5). Вперше за історію дослідження перетнули позначку у 80 балів та увійшли до категорії «прозорі» п'ять міст, які ухвалили необхідні рішення щодо оприлюднення даних, електронної демократії, бюджетування, регуляторної політики та стратегій розвитку. Основне, що вони не лише виконали вимоги закону, а й проявили ініціативу щодо створення додаткових послуг для зручності своїх мешканців. Результатом цих зусиль є рівень відкритості міста, який є безпрецедентним за весь період дії програми «Прозорі міста». Найпрозорішими містами 2021 року є: Самбір, Подільськ, Шепетівка, Вишневе, Ізмаїл (15,6 балів з 23,6) [12].

Загальний рівень прозорості в розрізі ста міст зріс з 29,9 % у 2017 році до 47,7 % у 2020 році, тобто на 1,5 %. Водночас, 40 міст України набрали понад 50 балів зі 100 у 2021 році, порівняно з шістьма містами у 2017 році. Лише два міста (0-19 балів) були непрозорими – Ізмаїл (18,3) та Новомосковськ (14,8): Вишневе (17 балів) та Ізмаїл (15 міст) набрали 15,1 бала, Ізмаїл був «прозорим» – 3,1 бала.

У 2021 році найкращі показники у міст за такими критеріями, як «Освіта» (67 %), «Доступ та участь» (66 %), «Комунальна власність» (60 %), «Інформація про роботу органів місцевого самоврядування» (59 %). Найменш прозорими сферами протягом року були «Комунальні підприємства» (22 %), «Житлова політика» (30 %), «Закупівлі» (33,5 %).

Серед міст Полтавської області найпрозорішим містом в 2021 році став Кременчук (69,6 балів, 15-те місце), Миргород та Горішні Плавні мали близькі позиції (51-55 місця в рейтингу), місто Лубни опинилося на четвертому місці по області (67-ме місце в рейтингу), а найбільш не прозорим містом було місто Полтава (32,9 балів, 72-ге місце в рейтингу). Лише в одному з шести міст Полтавської області (Кременчук) загальний бал (рейтинг) прозорості піднявся вище середнього (додаток Г).

У 2022 та 2023 роках дослідження стану прозорості муніципалітетів у війні за програмою «Прозорі міста» проводилося за обмеженої кількості сфер

(одна та сім відповідно) без подачі деталізованого рейтингу. У 2024 році аналітики програми оновили та додатково адаптували методологію оцінювання до поточних викликів та контексту, в якому знаходиться країна [12].

У 2024 році аналітики вирішили здійснити аудит міських рад з 21 області за 70 показниками у 7 сферах. Програма не моніторила міста, розташовані у зонах активних військових дій та на окупованих територіях, а також ті де створено військові відділи з розширеними повноваженнями. Водночас було досліджено Київ, Вараш, Нетішин, Суми та Чернігів, оскільки, незважаючи на створення там міських військових відділів, міські ради продовжують функціонувати.

У 2024 році методологія зазнала значної трансформації порівняно не лише з довоєнним 2021 роком, а й з 2023. До основних факторів належать зміни в законодавстві, процеси євроінтеграції, продовження воєнного стану та посилення вимог активного кластера до влади, особливо в місцевих органах влади [54]:

- дослідження охопило 7 важливих напрямків: відкритість, бюджет та закупівлі, комунальна власність, взаємодія з громадськістю, кадрова політика та доброчесність, служіння громадянам, реагування на виклики війни;

- до методології вимірювання прозорості додано понад 20 показників, пов'язаних зі стратегічними документами та програмами, реконструкцією, взаємодією з ветеранами та переміщеними особами, енергоефективністю тощо;

- деякі критерії враховувалися навіть за умови заповнення онлайн, оскільки як громадян, так і представників міських рад безпека має залишатися пріоритетом;

- для міст, які через виклики війни не змогли виконати основні вимоги дослідників створено альтернативні показники. Так, в окремих містах Міністерство цифрової трансформації з публічного доступу тимчасово вилучило відкриті набори даних; в інших випадках немає потреби

створювати комісії з компенсації за пошкоджене або зруйноване майно.

Ключові результати дослідження Рейтингу прозорості-2024 включають 21 область та місто Київ. Загалом у дослідженні взяли участь 24 великих міста (включаючи міста Київ, Харків, Дніпро та Одесу з населенням понад мільйон), а також 26 середніх та 50 малих міст. Цього року найбільшою категорією залишається категорія «непрозорих» міст – 72 міста отримали цей статус, оскільки набрали менше 50 балів. 22 міста потрапили до категорії «частково прозорих» (50-74,5 балів), а 6 міст перевищили поріг у 75 балів. За результатами дослідження, 5 муніципалітетів отримали статус «прозорих» міст: Чернівці, Вінниця, Луцьк, Мукачєво та Львів. Водночас, два минулорічні «прозорі» міста опустилися з лідируючих позицій – Дніпро, який набрав 64 бали, та Дрогобич, який набрав 66 балів.

Полтава посідає 50-е місце серед ста муніципалітетів у рейтингу прозорості міст (табл. 2.1). Згідно з результатами дослідження, минулого року Полтавська міська рада (ПМР) не публікувала інформацію про закупівлі на своїх офіційних ресурсах: загалом їх було 10423. За даними Transparency International Ukraine, минулого року кількість відкритих тендерів з особливостями, проведених (ПМР), становила 1083, а кількість скарг до Антимонопольного комітету щодо умов тендерної документації – 14 [35].

У відповідь на виклики війни міська рада не опублікувала на своєму вебсайті необхідну для мешканців ТГ інформацію – шаблони документів та порядок подання заяв на компенсацію за тимчасове житло для переміщених осіб. Відсутній перелік притулків та актуальна інформація про роботу підприємств у умовах воєнного стану. Що стосується Ради внутрішньо переміщених осіб, то минулого року ПМР опублікувала інформацію про її склад та регламент. На вебсайті також опублікована Програма економічного та соціального розвитку міста.

Вивчаючи публікації про роботи, що проводяться ОМС за рахунок їхніх офіційних джерел, дослідники зазначили: відсутня інформація про капітальний та поточний ремонт, будівельні, реконструкційні роботи, перелік

зелених насаджень, що підлягають видаленню.

Рівень доступу до публічної інформації у сфері комунальної власності та земель Полтавської міської ТГ не відповідав критеріям дослідників. Зокрема, на вебсайті міської ради відсутній перелік договорів оренди землі, повна інформація про всі білборди та споруди, дозволені міським управлінням містобудування та архітектури. Також не опубліковано перелік житлових районів, що належать Полтавській міській ТГ, земельних ділянок, запропонованих для передачі або використання громадянам та юридичним особам. Відсутній перелік усієї нерухомості, що перебуває у комунальній власності, та інформація про комунальне обладнання.

Таблиця 2.1

Показники прозорості міст Полтавської області у загальному рейтингу серед 100 міст України, 2024 р.

Назва міста	Кількість індикаторів	Кременчук	Полтава	Миргород	Лубни	Горішні Плавні
Місце		28	50	52	75	64
Рейтинг (загальний бал)	70	48,00	37,50	37,00	28,50	33,50
1. Комунальне майно та земля	9	7,00	3,00	2,00	1,00	5,00
2. Реагування на виклики війни	15	9,00	7,50	8,00	4,50	4,50
3. Відкритість	13	10,00	12,50	10,00	6,50	4,50
4. Бюджет та закупівлі	10	9,50	5,50	6,5	8,00	5,50
5. Взаємодія з громадськістю	10	8,00	6,00	5,50	6,00	10,0
6. Кадрова політика та доброчесність	7	2,50	2,50	4,50	2,00	3,00
7. Послуги громадянам	6	2,00	0,50	0,50	0,50	1,00

Узагальнено з використанням: [55].

Серед електронних інструментів у Полтавській міській раді відсутні аукціони з продажу прав розміщення сезонних комерційних об'єктів та тимчасових споруд для підприємницької діяльності. Мешканці ТГ не можуть звертатися за послугами до міських установ соціальної допомоги онлайн. Відсутня електронна система реєстрації заяв на житло.

ПМР має кращі показники у сфері доступу та участі: засідання та постійні комісії оголошуються на вебсайті, вони також транслюються в

прямому ефірі, а засідання виконавчого комітету транслюються в прямому ефірі. Однак, з 2019 року вкладка «Протоколи засідань громадської комісії з житлових питань» на вебсайті міської ради не оновлювалася.

Щодо антикорупційної політики, дослідники не знайшли жодних публічних звітів ПМР щодо обсягів отриманої гуманітарної допомоги та критеріїв її розподілу.

Аналітики позитивно оцінили створення Ради з питань роботи з внутрішньо переміщеними особами та публікацію інформації про неї на вебсайті ПМР. Також публікуються протоколи засідань Ради з питань роботи з внутрішньо переміщеними особами. ПМР має публічний профіль спільноти в DREAM та вносить інформацію про свої проекти до системи. На вебсайті міської ради оприлюднюється інформація для ветеранів: про програми соціальної та професійної адаптації, пільги, компенсації та інші види допомоги. Інформація про діяльність бізнесу під час воєнного стану також є загальнодоступною [34].

Серед позитивних оцінок: публікація на офіційному вебсайті рішень ПМР, виконавчого комітету, розпоряджень міського голови, інформація, яка не має статусу «обмеженого доступу»; публікація трансляцій засідань депутатських комісій, засідань виконавчого комітету та сесій міської ради.

Серед вимог, виконаних ПМР, – публікація на офіційному вебсайті інвестиційного паспорта міста та звітів про виконання бюджету; на вебсайті також є розділ з інформацією для інвесторів; протягом року проводяться обговорення, опитування, громадські консультації з проблем життєдіяльності міста та публікується інформація на власних інтернет-ресурсах.

У зв'язку з дотриманням вимог ПМР публікує на своєму вебсайті інформацію про конкурси на вакантні посади та інформацію про вакантні посади в ОМС.

Відмітимо, що дослідження інформаційної відкритості та прозорості місцевих органів влади в умовах війни також проводилося в рамках спільної ініціативи «Європейське відродження України» за підтримки Європейського

Союзу та Міжнародного фонду «Відродження» [23].

Об'єктом дослідження були офіційні інтернет-ресурси ТГ України, розташовані в різних частинах країни та різною мірою постраждали від масштабної війни. Вибірка включала 40 ТГ, розділених на п'ять груп з урахуванням їхнього географічного розташування та безпекової ситуації. Дослідження було переважно зосереджено на середніх за розміром міських ТГ (населення від 15 тис. до 125 тис.), що дозволило уникнути очікуваного дисбалансу в інтернет-комунікації між великими містами та малими сільськими та селищними ТГ. Кожна з п'яти груп представляє ТГ різного розміру, від менших (15–30 тис. жителів) до більших (близько 100 тис. і більше).

Дослідження виявило суттєві відмінності в рівні інформаційної відкритості та прозорості ОМС ТГ в період війни. Деякі ТГ надають широкий доступ до публічної інформації, інші ж суттєво обмежують цей доступ без належних правових підстав, часто виправдовуючи це ризиками для безпеки. Особливо помітна різниця між ТГ в тилкових районах та ТГ, розташованими ближче до лінії фронту та регулярно піддаються обстрілу. Водночас, іноді суттєві відмінності в доступі до інформації спостерігаються між ТГ зі схожими умовами безпеки, особливо між ТГ, де ризики для безпеки мінімальні. Це свідчить про нерівний доступ громадян до публічної інформації на місцевому рівні.

Неконфіденційна (нечутлива) інформація, зокрема базова інформація про ОМС, їхнє керівництво, структуру, повноваження, державні послуги, переважно надається на вебсайтах. Однак така інформація часто є неповною, представленою у важкодоступній формі або вимагає додаткових зусиль для пошуку, що значно ускладнює доступ до неї. Дослідження також показало, що серед показників інформаційного наповнення вебсайтів місцевих органів влади немає жодного показника того, що всі ТГ можуть повністю відповідати відповідним стандартам.

Що стосується чутливої або потенційно чутливої інформації, то доступ

до деякої з неї дуже обмежений. Наприклад, частіше публікуються тексти нормативно-правових актів, інформація про депутатський корпус місцевих рад, бюджетна інформація, тоді як протоколи та порядок денний засідань, містобудівні документи, переліки комунального майна, звіти голів та депутатів значною мірою відсутні. Крім того, є багато ознак того, що значна частина цієї інформації не була опублікована до початку повномасштабної окупації та не була прихована через війну.

Важливо зазначити, що попри війну, що триває, багато місцевих рад навіть не опублікували інформацію про укриття цивільної оборони на своїх вебсайтах, зокрема муніципалітети чотирьох ТГ зі складнішою безпековою ситуацією, які регулярно піддаються обстрілам. Також лише чверть ТГ у вибірці надають повну або часткову інформацію про компенсацію за зруйноване або пошкоджене майно, а менше половини мають структуровану інформацію для внутрішньо переміщених осіб. Таким чином, проведений аналіз показав, що навіть з публікацією такої інформації, яка має велике значення для мешканців під час війни та безпосередньо впливає на їхню безпеку та благополуччя в умовах воєнного стану, виникли певні проблеми.

Дослідження в рамках спільної ініціативи «Європейське відродження України» за підтримки Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження» підтвердило, що відсутність чітких законодавчих критеріїв щодо конфіденційної інформації призводить до того, що муніципалітети самостійно визначають, яку інформацію приховувати, а яку публікувати.

Це часто призводить до невиправданого приховування всілякої публічної інформації та важливих документів, а також створює різноманітність у підходах до публікації інформації, що негативно впливає як на прозорість, так і на безпеку.

Інструменти електронної демократії, такі як електронні петиції, електронні заяви та електронні консультації, доступні в більшості досліджених ТГ. Однак їх практичне використання залишається обмеженим. Успішні електронні петиції зафіксовано лише в кількох ТГ, а електронні

консультації проводяться дуже зрідка, що свідчить про те, що потенціал цих механізмів не був повністю реалізований.

Соціальні мережі, зокрема Facebook та Telegram, є важливими каналами комунікації між місцевими органами влади та мешканцями ТГ. У більшості випадків такі канали переповнені місцевим контентом, хоча в деяких ТГ також є значна частка репостів національних новин або повідомлень від урядовців. Facebook залишається найпопулярнішою платформою, але понад половина місцевих органів влади також підтримують активні канали в Telegram. Більшість досліджених місцевих рад також мають власні канали на YouTube, але їхній контент часто несистематичний.

2.2. Інструменти забезпечення відкритості діяльності органу місцевого самоврядування

Забезпечення відкритості діяльності ОМС допомагає вирішити проблеми зміцнення довіри громадян до влади, запобігти корупції, створити умови для забезпечення ефективного суспільного контролю над роботою органів влади. Відкритість дозволяє громадянам брати участь у прийнятті рішень, що впливають на їхнє життя, а також формує передумови для конструктивного діалогу між владою та суспільством.

Відкритість та доступність в діяльності виконавчого комітету ПМР розпочинається з висвітлення практики функціонування його підрозділів, що забезпечується прес-службою міської ради. Протягом 2024 року прес-службою: оприлюднено інформації з 2052 різноманітних заходів, подій, що відбувалися за підтримки міської влади чи безпосередньо стосувалися її діяльності; було розміщено 3089 офіційних документів. За цей же період на офіційному вебсайті міської ради та на її офіційному ютуб-каналі було оприлюднено 233 відеоматеріали. За 2024 рік вебсайт відвідали 133000 користувачів. Сторінки у соціальних мережах залишаються

недостатньо функціональними: ФБ-сторінка має 8,7 тис. читачів, сторінка в Інстаграм – 198. Протягом звітного року до прес-служби надійшло 456 листів, звернень та заяв для відповідної роботи. Згідно з резолюцією, надано відповідь на 45 листів у межах повноважень. Запитів на інформацію за 2024 рік отримано дев'ять, на які у межах чинного законодавства України було надано відповідь.

У 2024 році розроблено та затверджено рішенням 64 сесії ПМР VIII скликання «Порядок оприлюднення наборів відкритих даних Полтавської міської ради та її виконавчих органів», а також цим рішенням затверджений «Перелік наборів даних Полтавської міської ради та її виконавчих органів, які підлягають оприлюдненню у формі відкритих даних».

Робота зі зверненнями громадян, як пріоритетний напрям діяльності виконавчого комітету міської ради, проводиться згідно з вимогами Конституції України [21], Законами України «Про звернення громадян» [45], «Про місцеве самоврядування в Україні» [47], Указу Президента України від 07.02.2008 р. №109/2008 «Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування» [49].

В умовах введеного воєнного стану для забезпечення безпеки та здоров'я громадян, які мають бажання звернутись до ПМР та виконавчого комітету рекомендовано це робити письмово на поштову адресу (36000, м. Полтава, вул. Соборності, 36), за допомогою форми зворотного зв'язку (rada-poltava.gov.ua/reception/feedback) (додаток Д) та усно – на телефонну «гарячу лінію».

Розпорядженням міського голови затверджено графіки: особистого прийому громадян Полтавським міським головою, його заступниками. Можна записатися на онлайн прийом до секретаря міської ради за визначеною формою (додаток Ж).

У 2024 році було отримано, зареєстровано та внесено до електронної

бази даних реєстрації 443 запити на інформацію, що на 65,7 % більше 2020 року, і простежено за їх виконанням (додаток 3, табл. 2.2). Поштою було надіслано 3543 листи. На запит було надано 637 копій (витягів).

Таблиця 2.2

Показники роботи з запитами на інформацію в Полтавській міській раді та виконавчому комітеті, 2020-2024 рр.

Вид кореспондента	Перенаправлено за належністю		Задоволено, роз'яснено		Відмовлено у задоволенні		На виконанні		Всього	
	2020	2024	2020	2024	2020	2024	2020	2024	2020	2024
Громадянин	24	233	167	78	41	0	1	0	310	311
Об'єднання громадян без статусу юридичної особи	0	4	7	0	1	0	0	0	10	4
Юридична особа	14	100	62	28	11	0	0	0	95	128
Всього	38	337	273	106	53	0	1	0	415	443

В 2024 році до виконавчого комітету ПМР надійшло 16406 звернень, що на 62,0 % більше порівняно з відповідним періодом 2020 року (табл. 2.3). Письмових звернень отримано – 16033, на особистому прийомі – 373, на телефонну «гарячу лінію» надійшло – вісім. Від мешканців Шевченківського району міста надійшло 6564 звернення, Київського району – 4674, Подільського району – 2550, інших населених пунктів – 2618. З усіх звернень громадян, що надійшли до виконавчого комітету ПМР протягом 12 місяців 2024 року, 99 % (16297) складають заяви, 1 % скарги – 109.

За 12 місяців 2024 року до виконавчого комітету ПМР, з урахуванням колективних звернень, звернувся 26781 громадянин, якими порушено 17073 питання (табл. 2.4). Найбільше звернень з питань: соціального захисту – 10768; діяльності ОМС (переважно видача архівних довідок) – 1692; аграрної політики та земельних відносин – 721; комунального господарства – 1338; житлової політики – 1575; транспорту та зв'язку – 160 тощо. За 2024 рік надійшло 399 колективних звернень, що становить 2,43 % від загальної кількості.

В 2024 році суттєво зменшилася кількість повторних звернень громадян

в порівнянні з базовим роком – 90 (у 2020 – 2011). 4984 звернення вирішено позитивно, 2634 заявникам надано аргументовані роз'яснення щодо шляхів вирішення питань, 8659 звернень направлені на розгляд і виконання структурним підрозділам виконавчого комітету та виконавчим органам міської ради згідно з їхніми повноваженнями.

Таблиця 2.3

Узагальнені дані про звернення громадян, що надійшли до виконавчого комітету Полтавської міської ради, 2020-2024 рр.

Показники	Роки					2024 рр. до 2020 рр., %
	2020	2021	2022	2023	2024	
Всього звернень громадян за формою надходження	10129	13451	9993	15056	16406	159,4
у тому числі: надійшло поштою	9963	13396	9980	14727	16033	160,96
на особистому прийомі	166	55	13	329	373	44,0
За результатами розгляду звернень:						
вирішено	5222	3620	3576	4105	4984	95,4
відмовлено	3	0	0	0	0	х
дано роз'яснення	2033	1670	1341	2107	2634	129,6
інше	2818	8073	5013	8681	8659	в 3,1 рази
з них:						
повторних	211	193	87	140	90	42,6
колективних	533	593	312	446	399	74,8
від учасників та інвалідів війни, учасників бойових дій	841	992	547	959	1956	в 2,3 рази
від осіб з інвалідністю I, II, III групи	1905	1764	1449	2511	2921	153,3
від ветеранів праці	82	78	103	145	153	186,6
від дітей війни	165	143	92	171	185	112,1
від членів багатодітних сімей, одиноких матерів, матерів-героїнь	116	124	90	78	79	68,1
від учасників ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС та осіб, що потерпіли від Чорнобильської катастрофи	46	61	35	45	40	89,9

Щодо виконавчої дисципліни, то всі посадові особи та відділи дотримувалися встановлених термінів розгляду звернень громадян. Усі звернення розглядаються керівництвом та виконавцям надаються відповідні доручення. Окремі звернення громадян надсилаються до інших органів для розгляду у належному порядку. Заявники завжди повідомляються про

результати контролю у встановлений законодавством термін або відповідно до терміну, зазначеного у рішеннях. Створено умови для участі заявників у розгляді заяв чи скарг, а також їм надано доступ до матеріалів перевірки.

Таблиця 2.4

Питання, які порушили громадяни у зверненнях, що надійшли до виконавчого комітету Полтавської міської ради, 2020-2024 рр.

Показники	Роки					2024 рр. до 2020 рр., %
	2020	2021	2022	2023	2024	
Кількість питань порушених у зверненнях громадян	10701	14034	10395	15776	17073	159,5
з них аграрної політики і земельних відносин	421	1651	476	747	721	171,3
транспорту і зв'язку	330	309	273	250	160	48,5
фінансової, податкової, митної політики	220	141	6	15	-	x
соціального захисту	5139	6724	5996	9735	10768	в 2 рази
праці і заробітної плати	35	97	27	30	18	51,4
охорони здоров'я	98	69	38	71	49	50,0
комунального господарства	1169	1368	804	1412	1338	114,5
житлової політики	860	771	713	1180	1575	183,1
екології та природних ресурсів	131	130	91	94	140	106,9
забезпечення дотримання законності та охорони правопорядку	268	263	225	168	246	91,8
сім'ї, дітей, молоді, тендерної рівності, фізичної культури і спорту	81	76	19	22	41	50,1
освіти, наукової, науково-технічної, інноваційної діяльності та інтелектуальної власності	78	107	73	147	75	96,1
діяльності об'єднань громадян, релігії та міжконфесійних відносин	8	5	9	4	4	50,0
діяльності центральних органів виконавчої влади	3	-	-	-	-	x
діяльності місцевих органів виконавчої влади	9	3	-	-	1	11,1
діяльності органів місцевого самоврядування	1515	2033	311	417	1692	111,7
державного будівництва, адміністративно-територіального устрою	21	17	10	32	43	в 2 рази
інші	287	270	1324	1452	202	70,4
Штатна чисельність відділу звернень громадян	7	6	6	6	7	100,0

Варто наголосити, що громадяни міста зверталися до такого інструменту демократії як петиції (табл. 2.5). На офіційному вебсайті ПМР є

вебсервіс «Електронні петиції». Цей сервіс містить інформацію про 19 петицій за 2025 рік. На 11 заявок було надано відповіді, 10 з яких були позитивними (табл. 2.5).

Проводяться громадські консультації з метою залучення громадян Полтави до участі в місцевому самоврядуванні. За матеріали вебсайту ПМР у 2020-2024 роках було проведено дев'ять громадських обговорень. У 2024-2025 роках було проведено громадські обговорення трьох проектів нормативно-правових актів. У зв'язку з цим, проекти рішення було розміщено на вебсайті ПМР у розділі «Проекти регуляторних актів», звіти про результати громадського обговорення були розміщені на вебсайті ПМР (розділ «Публічна інформація») [33]. На головній сторінці офіційного вебсайту є інші документи для обговорення.

В 2016-2021 роках місто Полтава реалізувала Бюджет участі. Він був унормований цільовою програмою «Міська цільова програма «Бюджет участі (бюджет участі) у Полтаві на 2016-2020 роки». Головними розпорядниками коштів на реалізацію програми були Виконавчий комітет ПМР та КО «Інститут розвитку міста» ПМР.

У 2016-2020 роках проекти класифікувалися за максимальним бюджетом та цільовим призначенням: великий проект (40 %), малий проект (50 %), далі – мікропроект (10 %). Бюджет великого проекту становить до 1,4 млн. грн, малого – до 500 тис. грн, мікропроекту – до 100 тис. грн. Активність полтавців зросла протягом досліджуваного періоду, у 2019 році за проекти проголосували 17468 полтавців, віддавши 31624 голоси, порівняно з 12455 полтавцями, які віддали 17052 голоси у 2018 році. Підсумкові звіти про результати програми були розглянуті виконавчим комітетом ПМР, а інформація була опублікована в розділі «Бюджет участі» вебсайту [33].

У 2021 році в рамках конкурсу партисипативного бюджету було запроваджено проекти розвитку сільських територій. За оновленим Положенням щонайменше 0,4 % бюджету ТГ мало бути виділено на проекти-переможці.

**Дані про електронні петиції до Полтавської міської ради
та результати їх розгляду, 2025 р.**

Назва петиції	Дата публікації	Підсумок, % голосів	Відповідь
№729 Надання проспектам Миру та Вавілова статусу магістралі	21.01.2025 р.	0,4	не задоволено
№730 Ремонт вулиці Паїсія Величковського в мікрорайоні Монастирська гора у місті...	03.03.2025 р.	100,0	задоволено
№731 Щодо облаштування пішохідних доріжок та вуличного освітлення вздовж вулиць...	12.03.2025 р.	100,0	задоволено
№732 Щодо водопостачання у місті Полтаві	16.05.2025 р.	2,0	не задоволено
№733 Про фінансування ремонтних робіт по вулиці Паїсія Величковського	02.06.2025 р.	50,8	не задоволено
№734 Петиція до Полтавської міської ради щодо передачі в користування земельної...	17.06.2025 р.	100,0	задоволено
№735 Про відкриття доступу до сховища школи №5 та інших закладів	04.07.2025 р.	6,0	не задоволено
№737 Про продовження роботи дитячого садка №20 «Ромашка»	28.07.2025 р.	100,0	задоволено
№738 Про перейменування вулиці Короленка на вулицю Оззі Озборна в місті Полтава	31.07.2025 р.	100,0	задоволено
№739 Демонтаж металевих конструкцій	31.07.2025 р.	3,6	не задоволено
№740 Підземне укриття	07.08.2025 р.	6,0	не задовол.
№741 Про продовження роботи дитячого садка №44 «Волошка» в місті Полтаві	12.08.2025 р.	100,0	задоволено
№742 Петиція щодо продовження роботи Дошкільного навчального закладу N21 «Метелик»	14.08.2025 р.	82,8?	не задоволено
№743 Петиція про надання модульного укриття для дитячого садочку N21 «Метелик»	14.08.2025 р.	59,6	не задоволено
№744 Петиція про надання модульного укриття для дитячого садочку N44 «Волошка»	15.08.2025 р.	100,0	задоволено
№745 Біля Гришкового лісу заборона будівництва будь яких багатопверхівок на...	18.08.2025 р.	52,0	не задоволено
№746 Невідкладний ремонт колектора Водоканал, в колектор спливають будинки!	18.08.2025 р.	70,8	не задоволено
№747 Встановлення пішохідного переходу біля зупинки «Нестора Городовенка» по вул....	08.09.2025 р.	24,0	не задоволено
№748 Залучення коштів на будівництво укриття (бомбосховища) для дітей та мешканців ...	11.09.2025 р.	100,0	задоволено

У 2021 році на проекти-переможці було виділено 20 млн грн. Планувалося виділити 20 % від загальної суми на проекти з розвитку сільських територій». Решту 80 % – розподілити у такій пропорції: 40 % на

великі проекти, 50 % на малі проекти та 10 % на мікропроекти. У 2021 році перемогли 49 проектів, зокрема п'ять великих, 17 малих, 19 мікропроектів та 8 проектів розвитку сільських територій.

Таким чином виконавчий комітет ПМР використовує стандартний спектр інструментів забезпечення відкритості діяльності ОМС, що підтримує потенціал ТГ.

Висновки до розділу 2

1. За результатами дослідження Transparency International Ukraine у межах програми «Прозорі міста» роботи міських рад (2017-2024 роки) слабші у прозорості міські ради демонструють і загалом нижчу стабільність і стійкість, їм важче долати виклики війни. Прозорість міста практично не залежить від макрорегіону, та помірно залежить від його бюджету і розміру. Середній рівень прозорості 100 міст – 41,6 %. Міста, які показували високі результати у попередні роки, часто продовжували рухатись до збільшення прозорості і в 2024 році. За рік 37 міських рад покращили свою прозорість на 10 % і більше. Середній рівень прозорості прифронтових міст вище за загальний 43,9 %.

2. У 2024 році Полтава отримала доволі низький показник прозорості порівняно із лідерами і посіла 50 місце у рейтингу міст України, отримавши 37,5 балів з 70 можливих. Місто потрапило до категорії «непрозорих», найгірші показники – в прозорості бюджетних витрат, закупівель, а також у питаннях комунального майна та землі. Відсутні ефективні інструменти для надання послуг громадянам, особливо у сфері реєстрації у муніципальних навчальних закладах.

3. Виконавчий комітет ПМР має змогу використовувати стандартний спектр інструментів забезпечення прозорості та відкритості діяльності ОМС. Доступ до публічної інформації забезпечується на офіційному вебсайті. На

сьогодні вебсайт публікує рішення ПМР, виконавчого комітету, розпоряджень міського голови, трансляцію засідань виконавчого комітету та сесій міської ради, засідань депутатських комісій. Сторінки у соціальних мережах залишаються нефункціональними.

4. Відкритість та доступність виконавчого комітету ПМР забезпечується через звернення громадян (зокрема, особисті прийоми, форма зворотного зв'язку, «гарячі телефонні лінії»), надання інформації на запити громадян, електронні петиції, громадські обговорення. Є практичний досвід реалізації Бюджету участі в 2016-2021 роках (Цільова програма «Міська цільова програма «Бюджет участі (бюджет участі) у Полтаві на 2016-2020 роки»).

РОЗДІЛ 3

НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ РІВНІВ ПРОЗОРОСТІ ТА ВІДКРИТОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНУ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

2.1. Напрями формування прозорості діяльності органу місцевого самоврядування

Місцеве самоврядування в Україні має жити відповідно до європейських та демократичних норм. Прозорість та відкритість – одні з найважливіші з них, які є сьогодишньою вимогою часу та суспільства.

При обґрунтуванні напрямів формування прозорості діяльності ОМС на сучасному етапі, та, зокрема, виконавчого комітету ПМР, будемо спиратися на результати аналітичних розвідок. Насамперед, звернемося до рекомендації дослідження інформаційної відкритості та прозорості місцевих органів влади в умовах війни, проведеного в рамках спільної ініціативи «Європейське відродження України» за підтримки Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження». Його автори їх розробили як на рівні державної політики, так і місцевих органів влади та посадових осіб ОМС ТГ.

Рекомендації щодо вдосконалення державної політики у сфері доступу до публічної інформації охоплюють [23]:

1. Визначення умов та порядку обмеження доступу до конфіденційної публічної інформації під час правового режиму воєнного або надзвичайного стану на законодавчому рівні. Це важливо для запобігання поширеній наразі практиці довільного обмеження доступу до інформації розпорядниками інформації у спосіб, не передбачений законодавством.

Доцільно посилити право розпорядників інформації тимчасово обмежувати доступ до певних видів інформації під час воєнного або надзвичайного стану в рамках відповідних законодавчих змін; встановити перелік конфіденційної інформації, яка може підлягати обмеженню, та/або чіткі критерії, за якими інформація може вважатися конфіденційною, а

доступ до неї може бути обмежений; визначити порядок визнання розпорядників інформації конфіденційними та тимчасового обмеження доступу до них.

На рівні вторинного законодавства також необхідно переглянути чинні переліки інформаційних наборів, які мають бути оприлюднені у формі відкритих даних, та внести зміни з урахуванням потреб забезпечення національної безпеки та інформаційної прозорості.

2. Дотримання принципу обмеження доступу лише до конфіденційної інформації, а не до всіх документів чи категорій інформації, які можуть їх містити, під час розробки вищезазначеного механізму та внесення відповідних змін до законодавства. Наприклад, якщо виникає необхідність приховати інформацію про певні видатки місцевого бюджету на потреби оборони, доступ має бути обмежений лише цією конкретною інформацією, а не всією інформацією про видатки загального бюджету. Аналогічно, якщо конфіденційна інформація міститься в окремих рішеннях ради, це не повинно бути підставою для обмеження доступу до самих рішень чи до всіх документів, прийнятих радою, а для редагування публічних версій цих рішень шляхом приховування відповідної інформації. Такий підхід допоможе боротися з поширеною практикою непрозорого управління, коли важлива публічна інформація не розголошується громадськості під приводом наявності невеликої кількості конфіденційної інформації.

3. Розроблення офіційних методичних рекомендацій для розпорядників публічної інформації щодо порядку застосування оновленого законодавства відповідно до правового режиму воєнного або надзвичайного стану та процедур обмеження доступу до певної інформації за участю Міністерства цифрової трансформації, Міністерства юстиції та інших зацікавлених центральних органів виконавчої влади. Такі рекомендації сприятимуть забезпеченню єдності підходів до оприлюднення та обмеження доступу до інформації, сприятимуть дотриманню законодавства розпорядниками інформації та мінімізації ризиків необґрунтованого приховування важливої

публічної інформації.

4. Посилення контролю за дотриманням законодавства про доступ до публічної інформації на місцевому рівні з боку Омбудсмена Верховної Ради України. Це включає регулярний моніторинг діяльності ОМС щодо забезпечення відкритості інформації та вжиття заходів у межах їхніх повноважень у разі виявлення порушень законодавства.

Для підвищення рівня інформаційної відкритості та прозорості діяльності виконавчому комітету ПМР у своїй діяльності доцільно керуватися рекомендаціями, які теж є результатом вищезгаданого дослідження, але спрямовані саме місцевим органам влади та їх посадовим особам [23]:

1. Розміщувати на офіційних вебсайтах повну та структуровану інформацію про ОМС, включаючи інформацію про депутатський корпус та ключових посадових осіб, виконавчі органи та структурні підрозділи, їхні функції та повноваження. Також необхідно публікувати інформацію про адміністративні послуги, порядок їх отримання, графіки роботи та актуальні контактні дані. Вся вищезазначена інформація повинна бути оновленою.

2. Забезпечувати своєчасне та належне оприлюднення прийнятих нормативно-правових актів та інших офіційних документів, а також їх проектів. Відмова в оприлюдненні проектів Національних координаторів має бути дозволена лише у виняткових випадках, коли є потреба швидко прийняти рішення або якщо проекти містять конфіденційну інформацію. Водночас необхідно запобігати поширенню таких винятків у практиці державного управління, забезпечуючи максимальну прозорість процесу розробки та прийняття рішень.

3. Не видаляти з офіційних вебсайтів частину інформації про членів місцевих рад, незважаючи на потенційну чутливість цієї інформації, особливо в ТГ, розташованих поблизу зон бойових дій. Слід враховувати, що така інформація зазвичай доступна в інших відкритих джерелах, і її видалення з вебсайтів ОМС не сприятиме підвищенню безпеки, а навпаки, знизить рівень прозорості та підзвітності.

4. Створити окремі розділи на офіційних вебсайтах, присвячені інструментам участі громадськості, зокрема електронним. Ці розділи повинні містити чітку та структуровану інформацію про порядок використання таких інструментів, включаючи особливості їх застосування у воєнній ситуації.

5. Забезпечити публікацію неконфіденційної інформації у форматі відкритих даних та її регулярне оновлення відповідно до вимог національного законодавства.

6. Забезпечити публікацію конфіденційної та потенційно конфіденційної інформації, включаючи бюджетну інформацію, інформацію про комунальну власність, комунальні підприємства, відомства та організації, а також інші категорії інформації з можливістю приховування лише певної інформації, яка впливає на їхню конфіденційність та може нести потенційні ризики для безпеки.

7. негайно розмістити на вебсайтах структуровану інформацію, що має критичне значення у воєнний час, включаючи адреси місць укриття, інформацію про компенсацію за пошкодження або знищення майна, інформацію для внутрішньо переміщених осіб та іншу важливу інформацію.

8. Посилити популяризацію інструментів електронної демократії серед громадян, публікувати звіти про результати електронних консультацій та забезпечити впровадження електронних звернень для підвищення рівня довіри до цих механізмів.

9. Продовжувати використовувати та розвивати комунікації в соціальних мережах, надаючи пріоритет Facebook, Telegram та YouTube; при цьому використовувати офіційні сторінки та канали (не профілі чи групи), приділяючи більше уваги платформам Telegram та YouTube.

Виконавчий комітет ПМР має працювати також над усуненням недоліків, що окреслені в результаті дослідження аналітиками програми «Прозорі міста» стану прозорості міста Полтави в 2024 р. З урахуванням підсумків оцінювання рівня прозорості за дотриманням нею вимог законодавства щодо місцевого самоврядування, доступу до публічної

інформації, засад державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності [55] можна окреслити низку кроків щодо удосконалення діяльності у кожній із досліджуваних сфер.

У сфері «Відкритості» (доступу до публічної інформації):

- під час засідань виконавчого комітету розглядати питання порядку денного, проекти рішень яких публікуються заздалегідь;

- чинні нормативно-правові акти міської ради, її виконавчих органів (та їх перелік) публікувати на вебсайті (далі вебсайті) на Єдиному державному порталі відкритої інформації (з посиланням на нормативно-правовий акт або обґрунтуванням конфіденційності цієї інформації);

- протоколи засідань міської ради, постійних комісій та виконавчого комітету мають публікувати в повному обсязі на вебсайті;

- повністю виконувати вимогу щодо відповідності переліку питань, передбачених у проектах порядку денного для скликання сесії міської ради, тим які фактично розглядаються на першому та наступних пленарних засіданнях сесій міської ради;

- про засідання міської ради, постійних комісій та виконавчого комітету оголошувати не пізніше ніж за день до їх проведення;

- повністю виконати вимоги щодо розроблення Програми економічного та соціального розвитку міста та звіту про її виконання та оприлюднення на вебсайті.

За критерієм «Бюджет та закупівлі»:

- проводити відкриті бюджетні слухання звіту виконуючого обов'язки міського голови про реалізацію державної регуляторної політики органами виконавчої влади;

- заснувати орган внутрішнього контролю та аудиту діяльності департаментів виконавчого комітету ПМР;

- затвердити єдину методологію аналізу або моніторингу цін на матеріали в будівництві для виконавчих органів ПМР, підприємств, департаментів та організацій, що належать до комунальної власності;

- оприлюднити інформацію про ціни на матеріальні ресурси під час закупівлі послуг з поточного ремонту та нового будівництва, реконструкції, реставрації та капітального ремонту будівельного об'єкта як додаток до договору закупівлі;

- посадовим особам виконавчого комітету ПМР дотримуватися вимог щодо відкритого звітування перед ТГ про виконання бюджету за минулий рік;

- забезпечити достатній рівень конкуренції у закупівлях як для міської ради, так і для її підпорядкованих замовників;

- повністю публікувати інформацію про структуру департаментів виконавчого комітету ПМР та підпорядкованих їй підприємств і департаментів із зазначенням кодів ЄДРПОУ.

За критерієм «Комунальне майно та землі»:

- опублікувати звіти про управління комунальним майном на офіційному вебсайті;

- оприлюднити точний перелік проектів рішень щодо земельних відносин та їх назви у проектах порядків денних засідань ПМР;

- провести електронні аукціони з продажу прав розміщення сезонних комерційних об'єктів та тимчасових споруд в сфері підприємницької діяльності;

- опублікувати на вебсайті перелік земельних ділянок, що знаходяться в комунальній власності та пропонуються до передачі або використання громадянам та юридичним особам;

- оприлюднити на вебсайті перелік усіх об'єктів рухомого майна, що перебувають у власності муніципалітету (назва, модель, кількість, балансова вартість, термін використання, ім'я балансовласника та інші характеристики) на вебсайті міської ради та на веб-порталі відкритої інформації;

- опублікувати на офіційному вебсайті та на веб-порталі відкритої інформації перелік назв робіт з капітального та поточного ремонту, будівництва, реконструкції та благоустрою;

- оприлюднити на вебсайті повний перелік об'єктів майна, яке

підлягають або не підлягають приватизації;

- забезпечити в електронній системі Prozorro.Продажі та на вебсайті орендодавця повний доступ до списків об'єктів комунальної власності, які вирішено передати в оренду після проведення аукціону або без нього;

- опублікувати на вебсайті повний перелік земельних ділянок, де можлива забудова.

Для покращення показників у сфері «Взаємодія з громадськістю»:

- створити спеціальну електронну платформу ПМР для реєстрації звернень (пропозицій, заяв, скарг) громадян, яка дозволить завантажувати необхідні документи та відстежувати статус звернення;

- створити можливість подання заявки на участь у відкритому пленарному засіданні замість оприлюднення процедури входу на засідання міської ради на офіційному інтернет-порталі;

- запровадити адаптовану мобільну версію вебсайту та додаткові відповідні сервіси (інтерактивні карти, чатботи, вебдодатки) на основі інформаційних наборів, опублікованих ОМС;

- після розгляду заяв оприлюднювати відповідь з поясненнями щодо підтримки чи непідтримки у розділі «Заяви» на вебсайті;

- оприлюднювати інформацію про діяльність громадської комісії з житлових питань;

- поліпшити користування вебсайтом для людей з вадами зору.

Для покращення показників у сфері «Політика у сфері кадрів та доброчесності»:

- створити та використовувати власний інструмент запобігання корупції, систематично спрямований на виявлення та мінімізацію корупційних ризиків;

- призначити особу, відповідальну за моніторинг та ініціювання накладення санкцій за порушення правил етичної поведінки посадовими особами виконавчого комітету ПМР;

- опублікувати на вебсайті пропозиції про проходження молоддю

стажування в ОМС;

- організувати для працівників та посадових осіб спеціальні тренінги з прозорості, підзвітності та доброчесності.

Доцільні заходи у сфері «Служіння громадянам»:

- створити на вебсайті електронну систему реєстрації для муніципальних дошкільних та середніх навчальних закладів;

- запровадити на вебсайті електронну систему реєстрації заяв на житлобудівний облік громадян, які мають потребу в покращенні житлових умов;

- опублікувати на вебсайті інформацію про доступність будівель для людей з інвалідністю та інших груп населення з обмеженою мобільністю;

- опублікувати на вебсайті інформацію про реєстрацію громадян, які потребують покращення житла, у повному обсязі.

Підвищення рівня прозорості у сфері «Реагування на виклики війни»:

- оприлюднити на вебсайті список одержувачів гуманітарної допомоги серед підпорядкованих установ, їх повні назви та коди ЄДРПОУ;

- опублікувати узагальнений звіт про види та обсяги отриманої гуманітарної допомоги, принципи та критерії її розподілу;

- опублікувати на вебсайті прийняті рішення щодо надання компенсації за нерухоме майно, пошкоджене або знищене внаслідок ворожого вогню;

- завершити формування стратегії розвитку Полтавської міської ТГ та Плану дій щодо її реалізації до 2027 року;

- розмістити на вебсайті План відновлення та розвитку міської ТГ;

- розробити та затвердити міський енергетичний план та цільову програму його реалізації, враховуючи виклики воєнної ситуації та сприяючи енергетичній безпеці Полтавської міської ТГ;

- опублікувати повну актуальну інформацію про місця розташування захисних пристроїв цивільного захисту комунального майна;

– оприлюднити повну інформацію про комісію, яка розглядає питання компенсації за об'єкти нерухомості, пошкоджені або знищені внаслідок обстрілів російською армією.

Саме за допомогою нових інструментів електронного звітування, практичних платформ для забезпечення громадської участі, запровадження змін на основі відкритих даних, практики послідовного звітування перед членами ТГ, залучення громадськості до прийняття важливих місцевих рішень, прозорого управління комунальним майном тощо, прозорість може стати внутрішнім стандартом діяльності ПМР.

3.2. Напрями підвищення рівня відкритості органу місцевого самоврядування

Актуальність залучення громадян до процесу ухвалення рішень у ТГ, а також підвищення ефективності ОМС у забезпеченні відкритості діяльності зумовлює необхідність пошуку нових практик. Серед інших перспективних напрямів забезпечення відкритості актуальним є залучення молоді до місцевої політики.

Основи втілення молодіжної політики визначає Закон України «Про основні засади молодіжної політики», зокрема, повноваження щодо неї як центральних, так і місцевих органів влади, та домінуючу роль перших [48]. Засади молодіжної політики встановлені в Національній молодіжній стратегії та Державній цільовій програмі «Молодь України» (2021-2025), а їх реалізація покладена на відповідне міністерство, а також Український молодіжний фонд і Раду з молодіжних питань при президентові України.

Реалізацію молодіжної політики в Полтавській міській ТГ в досліджуваний період визначала Міська комплексна програма «Молодь Полтавської міської територіальної громади 2021-2025» [27], яка акцентувала увагу на моделі активної співпраці ОМС, громадських організацій та органів

студентського самоврядування для добробуту молоді Полтавської міської ТГ. Цільове призначення програми – активізація молодіжних ініціатив у різних сферах суспільства; інтеграція молоді у світову та європейську молодіжну спільноту, обмін молодіжним досвідом на всіх рівнях; створення умов для повного втілення творчого потенціалу молоді; створення оптимальних умов для свого професійного самовизначення.

Молодіжна рада, створена розпорядженням секретаря Полтавської міської ради від 8 лютого 2024 року, стала активним суб'єктом втілення молодіжної політики в Полтавській міській ТГ як дорадчий та консультативний орган.

З 2022 року активно розвивається молодіжний журнал «VIKHOLA». Це – перший міський молодіжний журнал, що є волонтерським проєктом. Його ідея – написання актуальних для молоді статей. Родзинкою журналу є його електронний формат, що робить його інтерактивним та доступним для кожного у будь-якому куточку світу. Електронний формат дає змогу легко використовувати гіперпосилання, що значно збагачує досвід сприйняття.

Полтава приєдналася до Національної програми з розвитку молодіжної політики «Молодіжна столиця Європи 2025». Переможцями першої хвилі субгрантів у рамках цієї програми стали: ГО «Майстерня РАЗОМ» – на своїй базі створить Poltava Vision Lab для розвитку технічних, інженерних навичок та дизайнерського мислення молоді; Цегрін «ЛТАВА» – забезпечить проведення спартакіади серед студентів закладів вищої освіти міста «СтудЛіга Полтави: спорт об'єднує»; ГО «Центр розвитку та співпраці громад» – з метою залучення полтавців до картування небезпечних місць та діяльності зі зміни простору працює над проєктом «Молодь в дії. Безпечне місто»; Благодійний фонд «Допоможемо Всі Разом» – розвиває молодіжну школу медіаграмотності та відеовиробництва «Idea Production Studio».

16 вересня 2025 року за ініціативи департаменту ПМР у Полтаві стартував масштабний молодіжний проєкт під назвою «Нація сильних». Він покликаний сформувати сильне, патріотичне та відповідальне покоління

молоді, гідне реагувати на виклики часу. Проект включає чотири модулі: технології безпеки, базова військово-патріотична підготовка та самооборона, стійкість та безпека, протидія загрозам та психологічна стійкість.

Разом з тим, окреслимо такі проблеми втілення молодіжної політики в Полтавській міській ТГ, що потребують вирішення: неналежне фінансове та кадрове забезпечення, повільний розвиток мережі об'єктів молодіжної інфраструктури (зокрема, молодіжних центрів), недостатнє залучення молоді до ухвалення рішень та контролю за виконанням цих рішень, слабка міжсекторальна взаємодія між різними установами та громадськими організаціями, недостатньо дієва система моніторингу, оцінки реалізації молодіжної політик, звітування перед ТГ [19]. Ключові напрями розвитку молодіжної політики в Полтавській міській ТГ визначено в табл. 3.1.

Можлива розробка та ухвалення Полтавською міською радою спеціальних цільових програм щодо молодіжної політики. Проте, більш важливим є запозичення виконавчим комітетом ПМР досвіду формування стратегій розвитку молодіжної політики / розвитку молоді / реалізації молодіжної політики (Рожищенська міська ТГ, Луцька міська ТГ, Слобожанська селищна ТГ [62]). Зокрема, стратегією розвитку молоді Луцької міської ТГ до 2027 року окреслено такі її пріоритети: забезпечення безпеки молоді в усіх її проявах; профілактика захворювань, підтримка та захист здоров'я, популяризація фізичного виховання, спорту та активності серед молоді; розвиток молодіжного підприємництва, зміцнення принципів підприємницької культури, сприяння працевлаштуванню та якісному кар'єрному зростанню молоді; поступ культурного процесу та зміцнення мистецького потенціалу ТГ та участі молоді в ньому; підвищення громадянського та особистісного потенціалу молоді ТГ та формування партисипативного молодіжного середовища [43].

Партисипативний підхід до формування Стратегії розвитку молодіжної політики в Полтавській міській ТГ (до 2030 року) стимулює активну участь молоді у її розробці, прийнятті та контролі за виконанням рішень. Стратегія з

врахуванням сильних сторін, можливостей розвитку, слабких сторін та загроз поступу молодіжної політики в Полтавській міській ТГ (SWOT-аналіз), місії і стратегічного бачення майбутнього ТГ, стратегічних цілей розвитку самої ТГ має виокремити основні сфери розвитку молодіжної політики ТГ, які б стали основою для її стратегічних цілей та завдань. План реалізації Стратегії розвитку молодіжної політики має бути сформовано відповідно до стратегічних цілей розвитку ТГ та реалізовано за допомогою проектів місцевого розвитку відповідно до технічних завдань.

Таблиця 3.1

Напрями розвитку молодіжної політики в Полтавській міській територіальній громаді, 2026-2028 рр.

Напрямок	Завдання
Фінансування та кадрове забезпечення	Забезпечити стабільне фінансування для втілення молодіжної політики. Затвердити програму підвищення кваліфікації молодіжних працівників. Інвестувати у підготовку та підвищення кваліфікації молодіжних працівників.
Інфраструктура та ресурси	Створювати та підтримувати молодіжні центри, простори та іншу інфраструктуру. Розробляти та поширювати базу даних молодіжних проектів, в тому числі міжнародних.
Молодіжна участь та адвокація	Створити дієву систему збору, обробки й реагування на запити та місцеві молодіжні ініціативи. Сприяти активній участі молоді у розробці, прийнятті та контролі за виконанням рішень. Підтримувати створення / діяльність молодіжної ради та громадських організацій, надаючи їм можливість впливати на політику. Налагоджувати зворотний зв'язок з представниками молоді та проводити консультації.
Міжгалузєва та міжсекторальна співпраця	Сприяти партнерській співпраці між органами влади, громадськими об'єднаннями, освітніми та культурними установами. Координувати зусилля різних суб'єктів, що працюють з молоддю, для досягнення спільних цілей.
Моніторинг та оцінка	Проводити регулярне оцінювання ефективності втілення молодіжної політики на основі встановлених критеріїв та показників. Забезпечувати прозору звітність для громадськості про роботу з молоддю.
Інформаційна підтримка	Проводити інформаційні кампанії, щоб висвітлювати діяльність молодіжної ради та органів у справах молоді. Використовувати веб-сайти та інші канали для поширення актуальної інформації про молодіжну політику

Саме таким чином може бути побудована структурно-функціональна модель втілення молодіжної політики в Полтавській міській ТГ, яка врахує її

особливості, конкретні потреби молоді, спиратиметься на міжсекторальну взаємодію та координацію зусиль усіх заінтересованих сторін, при цьому беручи до уваги стратегічні напрями державної молодіжної політики [60].

Іншим важливим інструментом, що забезпечить врахування думки громадян у прийнятті місцевих рішень, сприятиме підвищенню довіри громади, а також сприятиме розробці більш ефективних та соціально орієнтованих політик Полтавської міської ради є консультації з громадськістю.

Впорядкування правил проведення публічних консультацій із громадою (визначення тематики опитувань, формату і майданчика для їх проведення, учасників консультацій, способу використання їх результатів) можна очікувати після введення в дію Закону України «Про публічні консультації» [51].

У законі зазначено, що обов'язковою формою публічних консультацій щодо всіх проектів актів стануть електронні консультації. На місцевому рівні представники ОМС обговорюватимуть з громадськістю всі рішення, які матимуть загальний характер. Наприклад, проект міського бюджету чи програми соціально-економічного розвитку, порядок оплати комунальних послуг, визначення маршрутів чи перевізників у громадському транспорті. Відсоток питань, які будуть винесені на публічні обговорення, значно зросте і, звичайно, вийде за рамки звичайної зміни назв. Однак, потреби в місцевих органах влади організувати публічні консультації щодо окремих рішень щодо діяльності не буде.

До завдань закону належить формування культури взаємодії з мешканцями міста, тобто вивчення громадської думки. Якщо ж підвищити рівень культури неможливо, то є стаття 18 вищезгаданого закону, згідно з якою розгляд та прийняття законопроектів без громадських обговорень відкладається до їх завершення. Якщо документ все ж таки прийнято, його можна скасувати або визнати недійсним у судовому порядку.

Новий закон чітко визначає єдиний алгоритм проведення публічних

консультацій: яким має бути консультативний документ, скільки часу він має знаходитися на вебсайті, як фізичні та юридичні особи можуть подавати свої пропозиції, що з ними мають робити уповноважені органи. У ньому представлено не лише загальну логіку процесу, а й електронну платформу для проведення консультацій. Згідно з документом, вона буде державною, а за її розробку та функціонування відповідатиме Міністерство цифрових технологій. Це може бути на порталі «Дія». Також є такий ресурс, як «Взаємодія» – онлайн-платформа для взаємодії органів виконавчої влади з громадянами та інститутами громадянського суспільства, відповідно до рішень Кабінету Міністрів України. До нього планувалося додати модуль публічних консультацій. Зараз на цій платформі є розділ під назвою «Електронні консультації», який також перебуває в розробці. Власником цієї платформи є Міністерство цифрових технологій, а її технічним адміністратором – Державне підприємство «Дія». Фактично, будь-які впроваджені державні електронні послуги можна буде віднести до «Дії». На згаданому порталі буде створено базу даних зацікавлених сторін [3].

Згідно із законом, результати громадських консультацій матимуть лише рекомендаційний характер, тобто їх безумовне проведення не вимагається. Однак міські ради будуть зобов'язані щороку до 31 березня готувати звіт про проведені консультації, в якому мають бути обґрунтовані причини відхилення певних пропозицій. Таким чином, у якості громадських консультацій зацікавлені обидві сторони: громадяни, які зможуть формувати шляхи розвитку своїх населених пунктів, та місцева влада, чиї рішення можуть бути підтримані голосом громадськості.

Щоб навчитися проводити консультації, відповідальним особам виконавчого комітету ПМР бажано пройти тематичні курси професійних установ, вивчити спеціальну літературу з комунікації та етики, а також взяти участь у тренінгах з розвитку навичок ефективної взаємодії. На сьогодні важливо вірно використовувати чинну нормативно-правову базу, зокрема положення Закону України «Про службу в органах місцевого

самоврядування», а також положення щодо методів проведення консультацій та дотримання принципів професіоналізму та клієнтоорієнтованості [61].

Державними органами та провідними громадськими організаціями розроблено та запропоновано два онлайн-курси, щоб пояснити, як ефективно організувати громадські консультації. Один розміщено на платформі «Дія», він містить корисні рекомендації щодо онлайн-консультацій з громадськістю. Інший опубліковано постачальником відкритих курсів «EdEra» та більше зосереджено в офлайн-форматах. «EdEra» також випустила посібник під назвою «Публічні консультації: крок за кроком», який не лише надає загальні пояснення з теми, але й містить практичні поради, шаблони, інструменти, контрольні списки та додаткові онлайн-ресурси. У 2025 році десятки короткострокових програм з участі громадськості пропонували провайдери Порталу управління знаннями НАДС [36] (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Загальні професійні (сертифікатні) програми з питань взаємодії органів державної влади з громадськістю, що пропонувалися провайдерами Порталу управління знаннями в 2025 р.

Назва програми	Провайдер	Обсяг, кредити ЄКТС
Комунікації в демократичному врядуванні	Києво-Могилянська школа врядування імені Андрія Мелешевича Національного університету «Києво-Могилянська академія»	5
Взаємодія органів державної влади з громадськістю	Вища школа публічного управління	2
Взаємодія державного органу з громадськістю	Полтавський державний аграрний університет	2
Комунікація, командна робота та взаємодія	Полтавський державний аграрний університет	2

Узагальнено автором з використанням [36].

Навчальний курс «Взаємодія органів державної влади з громадськістю» пропонує також Інформаційно-аналітична система «Прозорий бюджет» платформи відкритих даних у сфері публічних фінансів Є-data [28].

Насамкінець зазначимо, що до 2027 року Полтавська міська ТГ має оновити власний статут, прийнятий рішенням п'ятдесят п'ятої сесії восьмого скликання ПМР від 31 травня 2024 року, з врахуванням вимог низки важливих законів України (№ 3703-IX, № 3841-IX, № 3590-IX) [39, 51, 40]. Відповідно статут ТГ, серед іншого, має закріпити та визначити механізми реалізації такої форм громадської участі як публічні консультації, а також місцевих референдумів, місцевих ініціатив, громадських слухань, електронних петицій, загальних зборів, громадського бюджету, громадської експертизи, консультативно-дорадчих органів. Наголосимо також, що розширення можливостей залучати молодь до місцевої політики можна гарантувати передбачивши в статутах право мешканців віком від 14-ти років на участь як у публічних консультаціях, так і електронних петиціях, місцевих ініціативах, громадських слуханнях.

Таким чином, розвиток молодіжної політики в Полтавській міській ТГ та використання публічних консультацій як демократичного інструменту громадської участі стануть дієвими чинниками впливу громади на ухвалення рішень органами влади.

Висновки до розділу 3

1. Для підвищення рівня інформаційної відкритості та прозорості діяльності виконавчий комітет ПМР має керуватися рекомендаціями, які є результатом дослідження інформаційної відкритості та прозорості місцевих органів влади в умовах війни, проведеного в рамках спільної ініціативи «Європейське відродження України» за підтримки Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження» та спрямовані саме місцевим органам влади та посадовим особам ТГ.

2. Виконавчий комітет ПМР має працювати над усуненням недоліків, що окреслені в результаті вивчення аналітиками програми «Прозорі міста»

стану прозорості міста Полтави в 2024 р. З урахуванням підсумків даного оцінювання рівня прозорості та дотримання ПМР вимог законодавства щодо місцевого самоврядування, доступу до публічної інформації, засад державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності окреслено низку кроків щодо удосконалення в таких сферах: «Відкритість», «Бюджет та закупівлі», «Комунальне майно та землі», «Взаємодія з громадськістю», «Політика у сфері кадрів та доброчесності», «Служіння громадянам», «Реагування на виклики війни».

3. Перспективним напрямом забезпечення відкритості діяльності ПМР є залучення молоді до місцевої політики. Визначено завдання розвитку молодіжної політики в Полтавській міській ТГ в 2026-2028 роках в розрізі таких її напрямів: фінансування та кадрове забезпечення, інфраструктура та ресурси, молодіжна участь та адвокація, міжгалузєва та міжсекторальна співпраця, моніторинг та оцінка, інформаційна підтримка. Формування на партисипативній основі Стратегії розвитку молодіжної політики в Полтавській міській ТГ (до 2030 року), що є об'єктивною необхідністю, також стимулює активну участь молоді у розробці, прийнятті рішень та контролі за їх виконанням.

4. Важливим інструментом, що забезпечить врахування думки громадян у прийнятті місцевих рішень, сприятиме підвищенню довіри громади, а також розробці більш ефективних та соціально орієнтованих політик ПМР стане впорядкування правил проведення публічних консультацій із громадою (визначення тематики опитувань, формату і майданчика для їх проведення, учасників консультацій, способу використання їх результатів), яке можна очікувати після введення в дію Закону України «Про публічні консультації». Проходження відповідальними особами виконавчого комітету ПМР тематичних курсів професійних установ, вивчення спеціальної літератури з комунікації та етики, а також участь у тренінгах з розвитку навичок ефективної взаємодії допоможе забезпечити результативність виконання нових законодавчих норм.

ВИСНОВКИ

У кваліфікаційній роботі здійснено теоретико-практичне обґрунтування напрямів забезпечення прозорості та відкритості діяльності органу місцевого самоврядування. Результати, отримані в процесі дослідження, дають підстави сформулювати такі висновки й практичні рекомендації:

1. Вивчення поглядів українських науковців дозволяє розуміти прозорість органів влади як процес розкриття сутності їхньої діяльності та реальних результатів, а відкритість – як процес заохочення та задіяння громадян до генерування, творення та втілення політики. Основні стандарти реалізації принципу прозорості та вимоги до відкритості інформації, що перебуває у володінні органів влади, досить вичерпно викладені в Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи № R (2002)2 «Про доступ до офіційних документів» від 21 лютого 2002 року.

2. Інформаційно-комунікаційна діяльність органів державної влади та ОМС в контексті розвитку інформаційного суспільства регулюється нормами Конституції України, законами, рішеннями Кабінету Міністрів та іншими нормативно-правовими актами. При цьому, законодавство України не дає єдиного визначення понять «відкритість» та «прозорість», але в різних сферах застосовує принципи відкритості та прозорості.

3. Адміністративно-правовий механізм забезпечення відкритості діяльності органів влади включає: прозорість діяльності з ухвалення рішень, відкритість бюджету та інформації про фінанси, доступ до інформації з публічних документів, взаємодію з громадськістю та роботу зі зверненнями громадян. На розбудову адміністративно-правового механізму забезпечення відкритості органів влади, насамперед, місцевого самоврядування, залучення громадян до ухвалення рішень та удосконалення процесів підзвітності органів влади перед жителями, орієнтована низка важливих Законів України, ухвалена Верховною Радою України у 2024 році, що вже набирають чинності або почнуть діяти після завершення воєнного стану.

4. В результаті досліджень як світового так і вітчизняного досвіду забезпечення прозорості та відкритості діяльності органів влади наголосимо на потребі формування комплексної програми діяльності у цьому напрямі, або розробки такої стратегії прозорості та відкритості органів влади в Україні, яка, з точки зору європейського досвіду, встановлювала б для основних суб'єктів публічного управління не філософські принципи, а систематизований комплекс засобів і механізмів її реалізації.

5. За результатами дослідження Transparency International Ukraine у межах програми «Прозорі міста» роботи міських рад (2017-2024 роки) слабші у прозорості міські ради демонструють і загалом нижчу стабільність і стійкість, їм важче долати виклики війни. Прозорість міста практично не залежить від макрорегіону, та помірно залежить від його бюджету і розміру. Середній рівень прозорості 100 міст – 41,6 %. Міста, які показували високі результати у попередні роки, часто продовжували рухатись до збільшення прозорості і в 2024 році. За рік 37 міських рад покращили свою прозорість на 10 % і більше. Середній рівень прозорості прифронтових міст вище за загальний 43,9 %.

6. У 2024 році Полтава отримала доволі низький показник прозорості порівняно із лідерами і посіла 50 місце у рейтингу міст України, отримавши 37,5 балів з 70 можливих. Місто потрапило до категорії «непрозорих», найгірші показники – в прозорості бюджетних витрат, закупівель, а також у питаннях комунального майна та землі. Відсутні ефективні інструменти для надання послуг громадянам, особливо у сфері реєстрації у муніципальних навчальних закладах.

7. Виконавчий комітет ПМР має змогу використовувати стандартний спектр інструментів забезпечення прозорості та відкритості діяльності ОМС. Доступ до публічної інформації забезпечується на офіційному вебсайті. На сьогодні вебсайт публікує рішення ПМР, виконавчого комітету, розпоряджень міського голови, трансляцію засідань виконавчого комітету та сесій міської ради, засідань депутатських комісій. Сторінки у соціальних мережах

залишаються нефункціональними.

8. Відкритість та доступність виконавчого комітету ПМР забезпечується через звернення громадян (зокрема, особисті прийоми, форма зворотного зв'язку, «гарячі телефонні лінії»), надання інформації на запити громадян, електронні петиції, громадські обговорення. Є практичний досвід реалізації Бюджету участі в 2016-2021 роках (Цільова програма «Міська цільова програма «Бюджет участі (бюджет участі) у Полтаві на 2016-2020 роки»).

9. Для підвищення рівня інформаційної відкритості та прозорості діяльності виконавчий комітет ПМР має керуватися рекомендаціями, які є результатом дослідження інформаційної відкритості та прозорості місцевих органів влади в умовах війни, проведеного в рамках спільної ініціативи «Європейське відродження України» за підтримки Європейського Союзу та Міжнародного фонду «Відродження» та спрямовані саме місцевим органам влади та посадовим особам ТГ.

10. Виконавчий комітет ПМР має працювати також над усуненням недоліків, що окреслені в результаті дослідження аналітиками програми «Прозорі міста» стану прозорості міста Полтави в 2024 р. З урахуванням підсумків даного оцінювання рівня прозорості та дотримання ПМР вимог законодавства щодо місцевого самоврядування, доступу до публічної інформації, засад державної регуляторної політики у сфері господарської діяльності окреслено низку кроків щодо удосконалення діяльності у кожній із таких сфер: «Відкритість», «Бюджет та закупівлі», «Комунальне майно та землі», «Взаємодія з громадськістю», «Політика у сфері кадрів та доброчесності», «Служіння громадянам», «Реагування на виклики війни».

11. Перспективним напрямом забезпечення відкритості діяльності ПМР є залучення молоді до місцевої політики. Визначено завдання розвитку молодіжної політики в Полтавській міській ТГ в 2026-2028 роки в розрізі таких її напрямів: фінансування та кадрове забезпечення, інфраструктура та ресурси, молодіжна участь та адвокація, міжгалузєва та міжсекторальна

співпраця, моніторинг та оцінка, інформаційна підтримка. Формування на партисипативній основі Стратегії розвитку молодіжної політики в Полтавській міській ТГ (до 2030 року), що є об'єктивною необхідністю, також стимулює активну участь молоді у розробці, прийнятті рішень та контролі за їх виконанням.

12. Важливим інструментом, що забезпечить врахування думки громадян у прийнятті місцевих рішень, сприятиме підвищенню довіри громади, а також розробці більш ефективних та соціально орієнтованих політик ПМР стане впорядкування правил проведення публічних консультацій із громадою (визначення тематики опитувань, формату і майданчика для їх проведення, учасників консультацій, способу використання їх результатів), яке можна очікувати після введення в дію Закону України «Про публічні консультації». Проходження відповідальними особами виконавчого комітету ПМР тематичних курсів професійних установ, вивчення спеціальної літератури з комунікації та етики, а також участь у тренінгах з розвитку навичок ефективної взаємодії допоможе забезпечити результативність виконання нових законодавчих норм.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Алексеєва К. А., Грищенко І. М. Удосконалення процесу інформаційної відкритості органів публічної влади шляхом практичної реалізації концепції електронного урядування. *Науковий вісник: державне управління: журнал*. 2020. № 3 (5) 2020. С. 9–21. URL: <https://nvdu.undicz.org.ua/index.php/nvdu/article/view/82/81> (дата звернення: 17.11.2025).
2. Антонова С. Є., Корбутяк В. І. Моніторинг дотримання принципів прозорості та відкритості у діяльності органів влади в Україні. *Державне управління: удосконалення та розвиток* : ел. наук. фах. вид. 2020. № 10. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/10_2020/36.pdf (дата звернення: 17.11.2025).
3. Бахамент Н. До громади за порадою: як перетворити публічні консультації на дієвий інструмент демократії. *ЧЕСНО*. URL: <https://www.chesno.org/post/6204/> (дата звернення: 17.11.2025).
4. Венгер В. М. Прозорість як принцип діяльності органів публічної влади. *НАУКОВІ ЗАПИСКИ НаУКМА*. 2017. Том 200 «Юридичні науки». С. 79-84. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9d898c48-42c9-4b82-9a0c-7be158e98e6d/content> (дата звернення: 17.11.2025).
5. Взаємодія органів місцевого самоврядування з інститутами громадянського суспільства. Методичні рекомендації у сфері відкритого урядування. 2023. 55 с. URL: https://auc.org.ua/sites/default/files/library/66_vidkryte_uryaduvannya_2023_metod.pdf (дата звернення: 17.11.2025).
6. Горбата Л. П. Інструменти забезпечення принципів відкритості та прозорості у процесі надання адміністративних послуг органами місцевого самоврядування. *Наукові праці Міжрегіональної академії управління персоналом. Політичні науки та публічне управління*. 2024. Випуск 4 (76). URL: <file:///C:/Users/oserd/Downloads/4561-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-5250-1-10-20250220.pdf> (дата звернення: 17.11.2025).

7. Горбата Л. П. Інформаційна відкритість як принцип діяльності органів публічної влади. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 3. С. 125–130. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/3_2018/28.pdf (дата звернення: 17.11.2025).

8. Грибко О. В. Громадський контроль як базовий інструмент забезпечення прозорості та відкритості системи публічного. *Управління. Державне будівництво*. 2017. № 2. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/D_eVu_2017_2_4 (дата звернення: 17.11.2025).

9. Григорян О. О. Світовий і вітчизняний досвід забезпечення прозорості та відкритості органів державної влади, місцевого самоврядування в реалізації публічної політики (інформаційний аспект). URL: www.academy.gov.ua/ej/ej15/txts/12GOOPIA.pdf (lfnf ljcnege6 21/08/2021)/ (дата звернення: 17.11.2025).

10. Губа М. І. Прозорість місцевого самоврядування як фактор забезпечення інституційної стійкості системи публічного управління в умовах воєнного стану. *Вісник Херсонського національного технічного університету*. 2024. № 2(89). https://journals.kntu.kherson.ua/index.php/visnyk_kntu/article/view/663/634 4 (дата звернення: 17.11.2025).

11. Дегтяренко О. Г., Тюріна Ю. О. Науково-практичні засади забезпечення відкритості та прозорості функціонування органів державної влади. *Вісник СумДУ. Серія «Економіка»*. 2017. № 1. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/68363/1/Dehtiarenko_vlada.pdf;jsessionid=752871A642FBBA5CB88D753DAAA6815F (дата звернення: 17.11.2025).

12. Дослідження прозорості. *Transparentcities*. URL: <https://transparentcities.in.ua/transparency-study> (дата звернення: 17.11.2025).

13. Дослідження «Громадська участь у місцевій політиці на Харківщині під час війни». 2024. URL: https://drive.google.com/file/d/1_9-idekMLeW5l2n8QLcVdhF3UkJn3Ykb/view (дата звернення: 17.11.2025).

14. Забезпечення принципів відкритості і прозорості в розробці та

реалізації державної політики – основа демократії. Інтерв'ю з Головою Комітету Галиною Третяковою. *Комітет з питань соціальної політики та захисту прав ветеранів. Верховна Рада України*. 23 січня 2023. URL: https://komspir.rada.gov.ua/news/main_news/75807.html (дата звернення: 17.11.2025).

15. Карлова В. В. Перспективи впровадження відкритого врядування в Україні. *Вчені записки ТНУ імені В.І. Вернадського. Серія: Державне управління*. 2018 Том 29 (68) № 2. URL: https://www.pubadm.vernadskeyournals.in.ua/journals/2018/2_2018/15.pdf (дата звернення: 17.11.2025).

16. Кірін Р., Шеховцов В. Вектор трансформації відносин у сфері відкритості міст: національні проблеми та європейський досвід. *Science Journal is Knowledge, Education, Law, Management*. Люблін, 2023. № 2 (54). С. 131–142. URL: <https://kelmczasopisma.com/en/jornal/81> (дата звернення: 17.11.2025).

17. Козаков В. М. Державно-громадянська комунікація: шлях від кризи до взаємодії: монографія / В. М. Козаков, О. В. Рашковська, В. А. Ребкало, та ін. Київ: ДП «Вид. дім «Персонал», 2017. 288 с.

18. Комарова К., Ковальчук Н. Ключові принципи забезпечення транспарентності в діяльності органів місцевого самоврядування. *Аспекти публічного управління*. 2021. Том 9. № 2 URL: <file:///C:/Users/oserd/Downloads/864-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-1292-1-10-20210527.pdf> (дата звернення: 17.11.2025).

19. Комаринець С. О., Машталір С. Г. Основні напрями вирішення проблем молодіжної політики в Україні. *Механізм регулювання економіки*. № 1(99). 2023. С. 105-112. URL: <http://www.mer-journal.sumy.ua/index.php/journal/article/view/138/126> (дата звернення: 17.11.2025).

20. Конвенції про доступ до інформації, участь громадськості в процесі прийняття рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля : Закон України № 832-XIV (832-14) від 06.07.99. *Офіційний портал*

Верховної Ради України. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_015#Text (дата звернення: 17.11.2025).

21. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. *Офіційний портал Верховної Ради України.* URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 17.11.2025).

22. Круглий стіл «Прозорість місцевого самоврядування як складова процесу децентралізації. Практика сьогодні. Шляхи розвитку». *Кадри та організація роботи.* 07 травня 2024. URL: <https://auc.org.ua/novyna/kruglyy-stil-prozorist-miscevogo-samovryaduvannya-yak-skladova-procesu-decentralizaciyi> (дата звернення: 17.11.2025).

23. Макарович М., Баласанян В., Кіщенко В. Аналітична записка. Дослідження інформаційної відкритості та прозорості місцевих органів влади в умовах війни. Одеса, 2024. 16 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1r211xpRexsBviZ9NcDXWkSPwybO8_WqY/view (дата звернення: 17.11.2025).

24. Маргиненко Д. Р. Адміністративно-правові засади забезпечення транспарентності в діяльності органів публічної влади. Дисертація на здобуття ступеня доктора філософії, Спеціальність 081 Право Галузь права 08 Право. 195 с. URL: <https://univer.km.ua/sites/default/files/users/user61/%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE/diss%20%D0%9C%D0%B0%D1%80%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf> (дата звернення: 17.11.2025).

25. Мельничук Н. Ю. Аналіз механізмів забезпечення відкритості влади та доступності публічної інформації: адміністративно-правовий аспект. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична.* 2023. Випуск 36. С. 484-490. URL: <file:///C:/Users/oserd/Downloads/961-Article%20Text-1668-1-10-20231108.pdf> (дата звернення: 17.11.2025).

26. Мінаєва І. М. Відкритість і прозорість діяльності органів публічної

влади. *Теорія та практика державного управління*. 2008. № 4. С. 320-326. http://www.irbisnbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=2&I21DBN=UJRN&P21DBN=UJRN&IMAGE_FILE_DOWNLOAD=1&Image_file_name=PDF/Trdu_2008_4_50.pdf (дата звернення: 17.11.2025).

27. Міська комплексна програма «Молодь Полтавської міської територіальної громади 2021-2025». URL: https://media.poda.gov.ua/docs/4hxke35v/dod_1.pdf

28. Навчальний курс «Взаємодія органів державної влади з громадськістю». *Інформаційно-аналітична система «Прозорий бюджет»*. Платформа відкритих даних у сфері публічних фінансів *E-data*. URL: <https://edata.gov.ua/courses/public-control/control-interaction.html> (дата звернення: 17.11.2025).

29. Наливайко Л. Р. Принцип відкритості та прозорості у діяльності національної поліції України. *Соціологія права*. 2015. № 3-4 (14-15). С. 74-79. URL: <http://www.soclaw.idpnan.kyiv.ua/archive/2015/3-4/15.pdf> (дата звернення: 17.11.2025).

30. Нестерович В. Ф. Принципи відкритості та прозорості в діяльності органів державної влади як передумова утвердження демократії участі. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2016. № 2 (12). С. 67-76. URL: [file:///C:/Users/oserd/Downloads/364-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-743-1-10-20171013%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/oserd/Downloads/364-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-743-1-10-20171013%20(1).pdf) (дата звернення: 17.11.2025).

31. Нечаєва І. А. Оцінка прозорості та відкритості комунального підприємства (установи, організації) як запорука ефективного використання місцевих фінансів і територіального розвитку. *Проблеми економіки*. № 2 (44), 2020. С. 265-273. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2020-2_0-pages-265_273.pdf (дата звернення: 17.11.2025).

32. Нові закони для народовладдя: як прозорість і відкритість зміцнюють громади. *Децентралізація*. 17 бер. 2025 р. URL: <https://decentralization.ua/news/19362> (дата звернення: 17.11.2025).

33. Полтавська міська рада : *Офіційний сайт*. URL: <https://www.rada-poltava.gov.ua/ua/contact> (дата звернення: 17.11.2025).

34. Полтава знову в переліку непрозорих міст: найбільші ризики з приховування публічної інформації у сфері бюджету, закупівель та комунальної землі. *Інтернет-видання Полтавщина*. 21 травня 2025. URL: <https://poltava.to/news/81246/> (дата звернення: 17.11.2025).35

35. Полтава увійшла до переліку «непрозорих» міст, через обмежені можливості для громадян отримати публічну інформацію від міськради. *Інтернет-видання Полтавщина*. 18 квітня 2024. URL: <https://poltava.to/news/76104/> (дата звернення: 17.11.2025). 36

36. Портал управління знаннями. URL: <https://pdp.nacs.gov.ua/> (дата звернення: 17.11.2025).

37. Порядок функціонування веб-сайтів органів виконавчої влади : Наказ Державного комітету інформаційної політики, телебачення і радіомовлення України, Державного комітету зв'язку та інформатизації України від 25 лист. 2002 р. № 327/225. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1022-02#Text> (дата звернення: 17.11.2025).

38. Приліпко С. Нормативно-правові засади інформаційної відкритості та комунікаційної взаємодії органів публічної влади з громадськістю. *Науковий вісник: Державне управління*. 2020. № 4(6). С. 232-251. URL: <file:///C:/Users/oserd/Downloads/127-%D0%A2%D0%B5%D0%BA%D1%81%D1%82%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96-354-1-10-20201221.pdf> (дата звернення: 17.11.2025).

39. Про внесення змін до деяких законів України щодо народовладдя на рівні місцевого самоврядування : Закон України від 09 трав. 2024 р. № 3703-IX. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3703-20#Text> (дата звернення: 17.11.2025).

40. Про внесення змін до Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» щодо забезпечення прозорості місцевого самоврядування : Закон

України від 22 лют. 2024 р. № 3590-IX. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3590-20#Text> (дата звернення: 17.11.2025).

41. Про державну службу: Закон України від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення: 17.11.2025).

42. Про доступ до публічної інформації : Закон України, редакція від 01 трав. 2015 р. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2939-17> (дата звернення: 17.11.2025).

43. Про затвердження Стратегії реалізації молодіжної політики у Луцькій міській територіальній громаді до 2027 року та Стратегії розвитку молоді Луцької міської територіальної громади до 2027 року : рішення Луцької міської ради від 28 серп. 2024 р. №62/9. *Луцька міська рада : офіційний сайт*. URL: <https://surl.lu/rkthsl> (дата звернення: 17.11.2025).

44. Про затвердження Типового порядку проведення публічного звіту керівника органу виконавчої влади: наказ Національного агентства України з питань державної служби від 20 груд. 2016 р. № 277. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0028-17#Text> (дата звернення: 17.11.2025).

45. Про звернення громадян : Закон України від 02 жовт. 1996 р. № 393/96-ВР. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/393/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 17.11.2025).

46. Про інформацію : Закон України від 02 жовт. 1992 р. № 2657-XII. *Офіційний портал Верховної Ради України* URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 17.11.2025).

47. Про місцеве самоврядування в Україні : Закон України від 21 трав. 1997 р. №280/97-ВР. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 21.11.2025).

48. Про основні засади молодіжної політики : Закон України від 13 лип. 2025 р. № 1414-IX. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1414-20#Text> (дата звернення: 17.11.2025).

49. Про першочергові заходи щодо забезпечення реалізації та гарантування конституційного права на звернення до органів державної влади та органів місцевого самоврядування : Указ Президента України від 07 лют. 2008 р. № 109/2008. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/109/2008#Text> (дата звернення: 17.11.2025).

50. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації : Закон України редакція від 16 лип. 2019 р. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 17.11.2025).

51. Про публічні консультації : Закон України від 20 лип. 2024 р. № 3841-IX . *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3841-20#Text> (дата звернення: 17.11.2025).

52. Прозорість місцевого самоврядування в умовах воєнних викликів. *Національний інститут стратегічних досліджень*. 31 травня 2025. URL: <https://niss.gov.ua/news/komentari-ekspertiv/prozorist-mistsevoho-samovryaduvannya-v-umovakh-voennykh-vyklykiv> (дата звернення: 17.11.2025).

53. Публічна етика. Прозорість та відкрий уряд. Конгрес місцевих та регіональних влад Ради Європи. 2019. 82 с. URL: <https://rm.coe.int/booklet-ab-transparency-coll-public-ethic-ukr/168094eb8b> (дата звернення: 17.11.2025).

54. Рейтинг прозорості 100 міст повертається – презентована оновлена методологія. *TransparentCities*. URL: <https://transparentcities.in.ua/news/reitynh-prozorosti-100-mist-povertaietsia--prezentovana-onovlenna-metodolohiia-> (дата звернення: 17.11.2025).

55. Рейтинги прозорості 100 міст України. 2024. Аналітичний звіт. URL: <https://decentralization.ua/uploads/attachment/document/1609/%D0%A0%D>

0%B5%D0%B8%CC%86%D1%82%D0%B8%D0%BD%D0%B3_%D0%BF%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%BE%D1%80%D0%BE%D1%81%D1%82%D1%96_100_%D0%BC%D1%96%D1%81%D1%82_%D0%A3%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%96%CC%88%D0%BD%D0%B8_2024.pdf (дата звернення: 17.11.2025).

56. Рекомендації Комітету Міністрів Ради Європи N R (2002)2 «Про доступ до офіційних документів» від 21 лютого 2002 року. *Офіційний портал Верховної Ради України*. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_a33#Text (дата звернення: 17.11.2025).

57. Сердюк О. І., Денисенко О. В., Тернова Т. І. Цифрові інструменти забезпечення прозорості та відкритості діяльності органу влади. *Інтеграція інформаційних систем і інтелектуальних технологій в умовах трансформації інформаційного суспільства: тези доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції, що присвячена 50-ій річниці кафедри інформаційних систем та технологій*. Полтава: ПДАУ, 2021. С. 25-29. URL: <https://dspace.pdau.edu.ua/server/api/core/bitstreams/8e2c79db-920d-432b-955c-f1adf68c6c41/content> (дата звернення: 17.11.2025).

58. Сердюк О. І., Атеєв О. Ю. Прозорість та відкритість органів місцевого самоврядування як основні принципи відновлення України. *Місьцеве самоврядування в Україні та світі: теорія та практика* : матеріали IV Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 5 листопада 2024 року / за заг. ред. Т.М. Лозинської, О.В. Дорофєєва. Полтава : ПДАУ, 2024. 241 с. С. 165-168. URL: <https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/2908/zbirnykkonferenciyimisceve-samovryaduvannya2024.pdf> (дата звернення: 17.11.2025).

59. Сердюк О.І., Сороченко М. М. Розвиток молодіжної політики як шлях до відкритості діяльності органу місцевого самоврядування. *Місьцеве самоврядування в Україні та світі: теорія та практика* : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 5 листопада 2025 року / за заг. ред. В.Ю. Медвідь, Т.М. Лозинської, О.В. Дорофєєва. Полтава :

ПДАУ, 2025. 257 с. С. 68-70.

60. Сидорович Р. Аспект збалансованості при реалізації принципу відкритості і прозорості інституту державної служби: питання «Кіберсуверенізації». *Вісник Національного університету «Львівська політехніка»*. Серія: «Юридичні науки». 2023. № 3 (39). С. 28-33. URL: <https://science.lpnu.ua/sites/default/files/journal-paper/2023/nov/32081/7.pdf> (дата звернення: 17.11.2025).

61. Сороченко М. М. Інструменти забезпечення відкритості діяльності органу місцевого самоврядування. Територія науки : збірник матеріалів наукових досліджень молодих учених [кафедри економіки та публічного управління] Полтавського державного аграрного університету (Полтава, жовтень 2025). Полтава, ННІ ЕУПІТ ПДАУ, 2025. С. 10-14. URL: <https://www.pdau.edu.ua/content/studentskyu-naukovyy-gurtok-terytoriya-nauky-kafedry-ekonomiky-ta-publichnogo-upravlinnya> (дата звернення: 17.11.2025).

62. Стратегія розвитку молодіжної політики Слобожанської селищної територіальної громади на 2020-2025 роки. URL: <https://surl.li/wvaedk> (дата звернення: 17.11.2025).

63. Терехов В. Ю. Дотримання вимог принципу прозорості в роботі керівника правоохоронного органу через призму його правового статусу. С. 288-291. URL: http://www.lsej.org.ua/7_2022/67.pdf (дата звернення: 17.11.2025).

64. Терещук Г. А. Правове забезпечення реалізації принципу транспарентності органів публічної адміністрації. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2018. № 4. Ч. 2. URL: http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2018/4/part_2/23.pdf (дата звернення: 17.11.2025).

65. Терещук Г. Реалізація принципу транспарентності в роботі органів місцевого самоврядування. *Адміністративне право і процес*. 2018. № 5. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2018/5/28.pdf> (дата звернення: 17.11.2025).

66. Тимофєєв С. П. Загальні засади забезпечення відкритості та

прозорості органів публічної влади в Україні. *Publ. upr. reg. rozvit.* 2021. №1. С. 251-278. URL: file:///C:/Users/oserd/Downloads/Zagalni_zasadi_zabezpecenna_vidkritosti_ta_prozoro.pdf (дата звернення: 17.11.2025).

67. Тимофеев С. П. Роль прозорості та відкритості органів влади у розбудові громадянського суспільства. *Public Administration and Regional Development.* 2019. № 3. С. 142-161. URL: <https://dspace.chmnu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1508/1/%D0%A2%D0%B8%D0%BC%D0%BE%D1%84%D1%94%D1%94%D0%B2%20%D0%A1.%20%D0%9F..pdf> (дата звернення: 17.11.2025).

68. Тихомирова Є. Б. Транспарентність і відкритість діяльності влади та шляхи їх забезпечення в Україні. *Наукові записки. Національний університет «Києво-Могилянська академія». Том 20 : Політичні науки / [ред. кол. : В. С. Брюховецький, В. П. Моренець, В. С. Горський та ін. ; ред. тем. вип. : С. Г. Рябов, О. В. Гарань, М. Ф. Головатий; упоряд. С. Г. Рябов, О. В. Клименко].* К. : Видавничий дім «Києво-Могилянська академія», 2002. С. 39-44. URL: <https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/eba5522e-c191-493b-a4e8-5a7de4f33643/content> (дата звернення: 17.11.2025).

69. Ткач І. В. Принципи прозорості та відкритості як невід’ємна складова публічного управління: теоретичний аспект. *Міжнародний науковий журнал «Інтернаука».* 2016. № 12(1). С. 25-32. URL: [file:///C:/Users/USER/Downloads/mnj_2016_12\(1\)_6%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/USER/Downloads/mnj_2016_12(1)_6%20(1).pdf) (дата звернення: 17.11.2025).

70. Усмонова С. Т. Поняття «відкритість» та «прозорість» влади в контексті розвитку законодавства та громадянського суспільства в Україні. *Держава та регіони. Серія: Публічне управління і адміністрування.* 2022. № 4 (78). С. 66-73. URL: http://pa.stateandregions.zp.ua/archive/4_2022/10.pdf (дата звернення: 17.11.2025).

71. Шаршов С. Нові закони для народовладдя: як прозорість і відкритість зміцнюють громади. *Децентралізація.* URL: <https://decentralization.ua/news/1936> (дата звернення: 17.11.2025).

72. Як запрацював закон про прозорість місцевого самоврядування:

опитування можна пройти до 1 червня. *Децентралізація*. 07 вересня 2025.
URL: <https://decentralization.ua/news/19544> (дата звернення: 17.11.2025).

73. Code of Good Practice for Civil Participation in the DecisionMaking Process: Adopted by the Conference of INGOs at its meeting on 1st October 2009. Strasburg, 2009. 17 p.

74. Case Law of the Aarhus Convention Compliance Committee (2004–2008) / A. Andrusevych, T. Alge, C. Clemens (eds). Lviv : RACSE, 2008. 68 p.